

NA ÚVOD

Vážené kolegyně, vážení kolegovia.

Poslaním Notárskej komory SR ako samosprávnej stavovskej organizácie je okrem iného aj dohliadať na činnosť notárov. Dohľad sa týka všetkej činnosti notára, pričom dopadá aj na vedenie notárskych úradov. Významnou súčasťou dohľadu je možnosť podať návrh na začatie disciplinárneho konania a požadovať uloženie disciplinárneho opatrenia.

Notársku samosprávu na úseku dohľadu nad činnosťou notárov spočívajúcu vo vedení disciplinárneho konania a ukladaní disciplinárneho opatrenia vykonáva Notárska komora SR prostredníctvom svojej Disciplinárnej komisie. Disciplinárna komisia Notárskej komory SR je uvedená v § 34 Notárskeho poriadku. Podrobnejšia úprava Disciplinárnej komisie je obsiahnutá v § 59 až 61 Organizačného poriadku Notárskej komory SR a samo disciplinárne konanie upravuje Disciplinárny poriadok Notárskej komory SR.

Ide o pomerne stručnú úpravu až na Disciplinárny poriadok, ktorý prešiel od jeho schválenia v súvislosti s kreovaním notárskej stavovskej samosprávy v roku 1993 zásadnou zmenou v roku 2006, kedy, vychádzajúc z poznatkov z praxe, boli schválené viaceré nové a mnohé precíznejšie formulované jeho ustanovenia. Tým sa mala uľahčiť aj svojim spôsobom nezávideniahodná práca členov Disciplinárnej komisie a zabezpečiť jednotnejší postup jednotlivých senátov Disciplinárnej komisie.

To bolo prínosom najmä pri stúpajúcom počte nápadov návrhov na začatie disciplinárneho konania v posledných rokoch.

V tejto súvislosti sa vynárajú minimálne dve príčiny tohto javu. Buď osoby oprávnené podať návrh na začatie disciplinárneho konania začali dôslednejšie dohliadať na činnosť notárov, alebo notári sa častejšie dopúšťajú disciplinárneho previnenia. Zrejme v tom svoje zohrala aj skutočnosť, že v tomto období sa počet notárskych úradov značne zvýšil. Aj tu zrejme platí známy zákon pravdepodobnosti, ktorý by sa dal parafrázovať: čím viac notárov, tým väčšia pravdepodobnosť, že dôjde k disciplinárnemu previneniu notára.

Pokiaľ by sme pripustili, že je to aj tým, že sa notári častejšie dopúšťajú disciplinárneho previnenia, v tom prípade je namieste otázka, čím to je. Pod vplyvom kombinácie tých všeobecne známych citeľných skutočností za posledné roky, keď notárskej činnosti ubudlo (napr. exekučné tituly, ktoré tvorili takmer 50 % notárskych zápisníc, prakticky sa už nespisujú), sadzby odmien za notársku činnosť upravené príslušnou vyhláškou boli zmenou vyhlášky znížené a počet notárskych úradov sa značne zvýšil – sa javí ako jedna z odpovedí, že notár doslova z existenčných dôvodov vykoná aj takú činnosť, ktorá je na „hrane“ zákona, len aby klient znovu k nemu prišiel, resp. za zinkasovanú odmenu, a riziko, že príslušný orgán vykonávajúci dohľad na to príde, posúdi to ako disciplinárne previnenie a podá návrh na začatie disciplinárneho konania, stojí za to.

Ako ďalšia z možných odpovedí je, že je to v dôsledku odborného pochybenia, pričom odborné pochybenie môže viesť k narušeniu dôveryhodnosti a tá môže mať za ná-

sledok stratu nestrannosti či nezávislosti notára. To sú všetko skutočnosti, ktoré môžu byť príčinou závažného alebo opätovného porušenia povinností notára vyplývajúce z Notárskeho poriadku, Etického kódexu notára alebo z uznesení komory. A ak k tomu aj dôjde, je to pre orgán vykonávajúci dohľad dôvodom na podanie návrhu na začatie disciplinárneho konania.

V takom prípade nastúpi do konania dohľadu Disciplinárna komisia, resp. senát Disciplinárnej komisie, keďže Disciplinárna komisia uskutočňuje disciplinárne konanie v trojčlennom senáte. Ten musí vychádzať predovšetkým z toho, že zo znenia príslušných ustanovení Notárskeho poriadku možno vyvodíť, že v prípade posudzovania subjektívnej stránky disciplinárneho previnenia, toto ustanovenie predpokladá zavinenie aspoň na úrovni nedbanlivosti, to znamená, že na spáchanie disciplinárneho previnenia stačí aj nevedomá nedbanlivosť.

Notársky poriadok taktiež bližšie neupravuje, čo treba rozumieť pod závažným porušením povinnosti („Notárovi, ktorý závažným spôsobom porušil svoje povinnosti... ..možno uložiť disciplinárne opatrenie“ – § 91 ods. 1 Notárskeho poriadku). Posúdenie závažnosti v konkrétnom prípade je preto vecou disciplinárneho konania.

Pri ukladaní disciplinárneho opatrenia prihliada senát na závažnosť disciplinárneho previnenia, ale aj na okolnosti, za ktorých bolo spáchané, a tiež na osobu disciplinárne obvineného a na jeho osobné a rodinné pomery. Existujú teda viaceré okolnosti vrátane tých, ktoré závisia od voľného posúdenia členov senátu Disciplinárnej komisie, ako od nezávislého orgánu, ktoré môžu ovplyvniť samo rozhodnutie Disciplinárnej komisie.

Treba však zdôrazniť, že k rozhodnutiu, ktorým bude disciplinárne obvinený uznaný za vinného, možno dospieť len vtedy, ak bolo nepochybné preukázané, že sa skutok, ktorý je predmetom disciplinárneho návrhu, stal, že ho spáchal disciplinárne obvinený a že tento skutok je disciplinárnym previnením.

Na pleciach členov Disciplinárnej komisie teda je, aby rozhodli v súlade so zákonom a spravodlivo, čo niekedy je skutočne ťažké, pretože nielen právna teória, ale aj prax pozná prípady, kedy v súlade so zákonom neznamená aj spravodlivo a spravodlivo nemusí znamenať aj v súlade so zákonom.

Disciplinárna komisia svojím rozhodnutím nemá urobiť za dosť len právu disciplinárne obvineného na spravodlivý a zákonný rozsudok, ale aj povinnosti navrhovateľa dôsledne dohliadať na činnosť notárov.

Popri spomenutých skutočnostiach typických pre posledné roky je pre toto obdobie príznačný aj nárast prípadov, kedy sa jednak o priebeh či výsledok disciplinárneho konania neštandardným spôsobom zaujímali tretie osoby či disciplinárne obvinený a jednak prípady vznesenia námietok zaujatosti voči členom senátu.

V súvislosti s prvým prípadom treba zdôrazniť, že Disciplinárna komisia bola a aj zostala nezávislým orgánom a že pri rozhodovaní kladie dôraz na to, aby rozsudok nemal ani tak represívny účinok na disciplinárne obvineného, ale aby mal predovšetkým výchovný účinok, prípadne preventívny účinok na ostatných členov Notárskej komory SR, osobitne, keď svoje očividné pochybenie uzná a nezníži sa k obštrukciám či snahám presvedčiť senát, že „biely kruh je čierny štvorec“.

V súvislosti s druhým prípadom – námietkami zaujatosti je nevyhnutné striktne sa držať toho, že z pojednávania a rozhodovania veci je vylúčený len taký člen senátu, u ktorého možno mať pochybnosti o nezaujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci,

účastníkom, ich zástupcom, resp. obhajcom. Prítom pomer k veci ako okolnosti potenciálne spochybňujúcu nezaujatosť člena senátu, a teda ako dôvod na vylúčenie, je aktuálny napríklad vtedy, keď je člen senátu zainteresovaný na výsledku konania, tiež vtedy, keď by mohol, či mal mať v tomto konaní úlohu svedka, či inej zúčastnenej osoby. O pomere k účastníkovi, jeho zástupcovi, resp. jeho obhajcovi ako okolnosti rovnakého významu možno uvažovať, ak sa bude zakladať na príbuzenstve, či iných určitým spôsobom kvalifikovaných vzťahoch tak kladných, ako aj záporných, a to osobných vzťahoch, vzťahoch majetkovej povahy a pod.

Prílišná benevolencia z dôvodu, že sa takmer každý s každým pozná, by pri vyhovovaní námietok zaujatosti znamenala, že vzhľadom na počet päť členov Disciplinárnej komisie by bol problém vôbec vymenovať senát a reálne by hrozilo, že by z tohto dôvodu nebolo možné vo veci konať a rozhodnúť.

Popritom by Disciplinárna komisia pri svojom rozhodovaní mala mať tiež na zreteli, že svojím rozhodnutím môže mať vplyv aj na zachovanie, resp. posilnenie odbornosti, dôveryhodnosti, nestrannosti a nezávislosti notárskeho stavu v očiach štátu aj občanov.

Aj tento príspevok má snahu osvetou a prevenciou k tomu prispieť.

JUDr. Štefan Demian
predseda Disciplinárnej komisie NK SR

AKTUALITY Z KOMORY

Správa zo služobnej cesty konanej 4. až 6. mája 2007 v Portogruaro a Padove v Taliansku

Na pozvanie pánov Paula Piccoliho – prezidenta talianskej notárskej komory, Ernesta Marciana, prezidenta Notarili Tre Venezie a Paula Pasqualisa, notára v Portogruaro, na základe uznesenia z prezídia č. 166/2007 zúčastnil som sa spolu s pánom JUDr. Rudolfom Durdíkom na služobnej ceste v Taliansku, na ktorej sa na základe osobitného pozvania našich talianskych kolegov a následného poverenia ministra spravodlivosti SR zúčastnila pani štátna tajomníčka Anna Vitteková. Účelom služobnej cesty bola oficiálna účasť na kongrese notárov Tre Venezie zameranej na postavenie notára a jeho činnosť v obchodnom práve, na zodpovednosť notárov pri zakladaní obchodných spoločností a zmeny v spoločnostiach na valných zhromaždeniach, kedy práve notár je jedinou zodpovednou osobou za vykonanie zmien. Jeho povinnosťou je napríklad ešte v deň konania valného zhromaždenia vykonať zápis zmien v obchodnom registri. „Zavedenie zodpovednosti a jasných pravidiel, ako aj rýchlosť zápisu je výborným prostriedkom na zabránenie podvodom, zneužitiu a korupcii“, skonštatovala okrem iného pani Štátna tajomníčka v tlačovej správe MSSR po návrate z uvedenej služobnej cesty.

Okrem kongresu v Padove sme spoločne navštívili notársky úrad pána Paola Pasqualisa v severotalianskom mestečku Portogruaro, kde sme mali možnosť vidieť činnosť notára pri prevode nehnuteľností v Taliansku a všetky súvisiace úkony, kto-

ré notár vykonáva pri svojej činnosti. Všetci talianski notári sú prepojení cez svoju sieť intranet. V prípade ak notár vykonáva konkrétny notársky akt, ktorého predmetom je nehnuteľnosť, skontroluje si a overí vlastníka akejkoľvek nehnuteľnosti nachádzajúcej sa na území Talianska, a to on line pripojením na celotaliansky portál katastra, ktorý je, pokiaľ ide o kvalitu a rozsah evidenčných zápisov, v takej podobe, že umožňuje identifikáciu nehnuteľností jednak čo sa týka mapového operátu, jednak výpisov z evidencie nehnuteľností v časti stavby a časti pozemky, alebo prípadne komplexnom výpise z registra hypoték, ktorý zahŕňa kompletne údaje o všetkých nehnuteľnostiach. Pokiaľ som uviedol kompletne údaje, znamená to, že pri stavbách je uvedené, kedy bola stavba postavená, počet miestností, ich výmera, reálna cena stavby (kôli daňovým účelom) a historický sled právnych aktov, ktoré sa týkajú tejto nehnuteľnosti. Taliansky klient má v čase prevodu logicky veľký záujem aj o údaj daňového zaťaženia nehnuteľností. Tento údaj sa od notára cestou telematického systému okamžite dozvie.

V čase našej prítomnosti pán Paolo Pasqualis predviedol telematický systém, ktorý z hľadiska funkcionality notárskeho systému pozostáva z dvoch registrov – registra nehnuteľností a katastrálneho registra.

1. Katastrálny register

Cez katastrálny register sa notár priamo zadáním svojho kódu prepojí prostredníctvom telematického systému (obdoba nášho CIS) na katastrálny portál, kde po zadaní identifikačných znakov osoby – vlastníka (meno, priezvisko, dátum narodenia a daňové číslo) do niekoľkých sekúnd vygeneruje vlastníctvo všetkých nehnuteľností, ktoré má táto osoba ako vlastník na území Talianska. Ďalej sa notár prepne na konkrétny register stavieb alebo pozemkov a vygeneruje požadovanú nehnuteľnosť s už popísaným opisom.

V registri hypoték si môže notár vyžiadať konkrétny výpis z evidencie, ktorý mu zobrazí všetky pozemky a stavby a jednoduchým kliknutím na konkrétny notársky akt systém priamo ukáže, o aký notársky akt ide (číslo, meno notára, ako aj obsah samotného aktu – výška úveru, podmienky a iné v elektronickej podobe). Tento register by bolo možné porovnať s našim registrom vkladov. Z tohto registra notár prejde do registra katastra, kde zistí, koľko bolo vykonaných úkonov (napr. prevody) týkajúcich sa dotknutej nehnuteľnosti.

2. Register nehnuteľnosti

Tento register obsahuje všetky akty, ktoré urobil notár. Vzhľadom na krátkosť času od jeho zavedenia talianski notári zatiaľ používajú aj „papierovú formu“ výpisu (aj zápisu), ako aj elektronickú formu. Kým neprejdú na čisto elektronický systém, v praxi to má zatiaľ takú nevýhodu, že ktorýkoľvek notár by vzhľadom na informácie, ktoré získa cez telematický systém, mohol robiť prevod nehnuteľnosti nachádzajúcej sa kdekoľvek v Taliansku, avšak nateraz klient predkladá aktuálny výpis z evidencie nehnuteľnosti (niečo ako náš list vlastníctva) notárovi, ktorý porovná cez telematický systém jeho aktuálnosť, skontroluje späťne, či ku dňu prevodu nebol v systéme urobený nejaký notársky akt (prevod nehnuteľnosti, zaťaženie farchou a pod.), pozrie do katastrálneho operátu, či majetok, ktorý má byť predmetom prevodu, existuje – pri kliknutí napr. na číslo domu zaradí systém notára do čakacieho poradia (trvá to veľmi krátky čas, max. 1 minútu) a ukáže sa popis nehnuteľnosti, kategória, podlahová plocha, príslušenstvo hlavnej stavby atď.) a jednoduchým prekliknutím do grafickej časti sa zobrazí katastrálna mapa nehnuteľnosti. Pred samým aktom prevodu nehnuteľnosti notár povinne vyžiada v listinnej podobe urbanistické údaje z mesta alebo obce (stavebné povolenie, kolaudačné rozhod-

nutie). Táto skutočnosť zatiaľ zdržuje postup samého prevodu o čas, kým sú tieto údaje notárovi doručené, preto je zatiaľ lepšie, ak prevod robí notár v mieste, kde sa nehnuteľnosť nachádza.

Po vykonaní aktu notár v elektronickej podobe (po zaplatení poplatku a daní) zaregistruje nehnuteľnosť a do niekoľkých minút obdrží výpis o zmene. Vzhľadom na trvajúcu dvojkoľajnosť, ktorá časom odpadne, notár zašle opis notárskeho aktu (napr. kúpna zmluva spísaná do notárskej zápisnice) príslušnému katastrálnemu úradu, ktorý mu obratom pošty (spravidla 2-3 dni) potvrdí, že tento akt prijal a zaradil do „listinnej zbierky listín“.

Samotný reálny zápis v registri nehnuteľností prebehne vtedy, keď notár odvedie daň z prevodu, ktorú mu predtým uhradil klient. Notár tak urobí cez home banking.

Kataster písomný akt založí do archívu a prevod je ukončený.

Pána Paula Pasqualisa som sa pýtal, ako je u nich zakotvená citlivá otázka objektívnej zodpovednosti notára a potvrdil mi, že notár, keďže má vyhradené kompetencie pri nakladaní s nehnuteľnosťami, objektívne zodpovedá aj za tzv. podvod, ktorý bol vykonaný na ňom nepoctivým klientom (nepravým vlastníkom), t.j. nahrádza akúkoľvek škodu, ktorú „pravý vlastník“ utrpel na základe jeho notárskeho aktu. Tu nastupuje následné poistenie cez poisťovňu Loyd. Poistky sú spravidla v porovnaní s našimi pomermi dosť drahé.

Otázkou poistenia sme sa vzhľadom na časovú náročnosť pri našej návšteve ďalej nezaoberali s príslubom, že aj tento systém poistenia nám bude na požiadanie v budúcnosti vysvetlený.

Vzhľadom na takýto rozsah zodpovednosti som považoval za nevyhnutné položiť otázku, ako sa kontroluje osobná totožnosť klienta a odpoveďou som bol veľmi prekvapený.

Totožnosť občana – fyzickú osobu skontrolujú podobne ako u nás len na základe

občianskeho preukazu a cudzinca na základe pasu. Oprávnenie štatutára obchodnej spoločnosti skontrolujú z on line výpisu z obchodného registra. Iný spôsob preverenia totožnosti osoby (markanty ako odtlačok prsta, zrenica...) nie sú kontrolované, hoci pre zamedzenie podvodu a nastupujúcu objektívnu zodpovednosť by som takúto kontrolu osobne považoval za nevyhnutnú.

3. Obchodný register

Celý proces zápisu do obchodného registra prebieha elektronicky prostredníctvom online prenosu verifikovaného elektronickým podpisom. V Taliansku neexistuje obchodný register v papierovej podobe, spisovú zložku uskladňuje notár.

Prakticky notár po vykonaní notárskeho aktu (napr. zmena konateľa obchodnej spoločnosti) a po jeho podpísaní, tento akt naskenuje, dokument v elektronickej podobe svojím elektronickým podpisom podpíše a v elektronickej podobe odošle do Obchodného registra, z ktorého do niekoľkých minút dostáva spätný výstup o vykonanej zmene, ktorú vytlačí ako potvrdenie. Pre zaujímavosť poplatok notára za vydanie výpisu z OR (bez iného úkonu) sa pohybuje rádovo od 3 do 5 eur.

Pri osobnej návšteve notárskeho úradu a predstavenia telematického systému som nadobudol presvedčenie, že CIS NK SR je pripravený bez väčších problémov zvládnuť aj prípadné kompetencie v rozsahu, v akom sú zakotvené v talianskom systéme, a navyše tieto ešte väčšmi rozvinúť.

Otázky vreľého prijatia zo strany Paola Piccoliho – prezidenta NK Talianska a pána Ernesta Marciana – prezidenta komory Tre Venecie, ako aj Paola Pasqualisa, netreba azda ani osobitne pripomínať.

Talianski predstavitelia nám podali pomocnú ruku a prisľúbili všemožnú pomoc pri presadzovaní našich kompetencií a ich zavádzaní do právneho poriadku.

Ihneď po návrate som im zaslal ďakovné listy, ktoré preložil do talianskeho jazy-

ka náš kolega Rudolf Durdík, ktorému okrem zabezpečenia tlmočenia patrí úprimná vďaka najmä za to, že svojou činnosťou vyvolal záujem čelných predstaviteľov MS SR o otázky postavenia notárstva v Taliansku a ich porovnávanie s našim právnym systémom, o čom svedčia už dve oficiálne návštevy rezortu spravodlivosti v Taliansku, ktoré majú pokračovať aj rokovaniami s talianskou vládou.

Našou úlohou v budúcnosti bude získané poznatky zúročiť a napomôcť ich pretransformovanie do slovenského právneho poriadku.

*JUDr. Miroslav Duriš
prezident NK SR*

27. kongres nemeckých notárov

Na základe pozvania pána prezidenta Spolkovej notárskej komory – Dr. Tilmana Götteho som sa 13. – 16. júna 2007 zúčastnil na 27. kongrese nemeckých notárov v Braunschweigu. Slávnostným obedom 13. júna 2007 sa nemeckí kolegovia rozlúčili s dlhoročným prezidentom, notárom Dr. Štefanom Zimmermannom. Pri slávnostnej laudácii boli ocenené jeho zásluhy na rozvoji nemeckého notárstva tak v odbornej, ako aj vo vedeckej oblasti. Osobne som pozdravil jubilanta v mene slovenských notárov a na pamiatku som mu odovzdal spomienkový darček.

Nosnou témou kongresu bolo: „Notár – odbremenenie súdov – nadhodnota pre občanov“.

V otváracom prejave prezident Dr. Tilman Götte konštatoval veľkú zaťaženosť nemeckých súdov. Notári podávajú spoločnosti pomocnú ruku v oblasti nesporných konaní, najmä v dedičskom, rodinnom, pozemkovom práve, v oblasti nehnuteľností, v obchodnom práve a v práve kapitálových spoločností. Vyjadril pre-

svedčenie, že závery kongresu prispesjú novým legislatívnym aktivitám v naznačených právnych oblastiach a v konečnom dôsledku k upevneniu notárskeho stavu a získaniu nových kompetencií.

Spolková ministerka spravodlivosti Brigitta Zypries vo svojom príhovore pozdravila rokovanie kongresu a vyslovila želanie, že kongres bude prínosom pre právnú prax nielen zlepšením služieb pre spoločnosť, ale aj nadhodnotou pre občanov. Táto nadhodnota spočíva v rýchlom, efektívnom, lacnom uspokojení právnych potrieb právnických a fyzických osôb a najmä v preventívnej oblasti – predchádzaní sporom. Tu majú notári svoje nezastupiteľné poslanie.

Priebeh kongresu ma zaujal svojou osobitnou formou. Po prednesení referátu Prenesenie kompetencií dedičskej agendy v prvom stupni na notárov boli zohľadnené viaceré skutočnosti: notári ako nosite-

lia verejných úradov sa špecializujú na dedičské právo, dostupnosť týchto úradov napr. v Bavorsku v počte 407. Tieto nové kompetencie garantujú notári svojou technickou vybavenosťou centrálnym elektronickým registrom závetov, ponukou centrálnych služieb súvisiacich s úmrtím a dedičskými rozhodnutiami, pravidelnými kontaktmi s občanmi a osobným vedením dedičského procesu. Po tomto referáte nastala diskusia, ktorú viedol profesionálny moderátor a za predsedníckym stolom sedeli zástancovia tejto myšlienky a jej oponenti z radov sudcov. Do „verejného súboja“ aktívne zasahovali notári sediaci v kongresovej hale. Moderátor sa svojimi otázkami snažil o maximálne zdôvodnenie tvrdení jednej alebo druhej strany. Napriek tomu, že v mnohom mi to pripomínalo televízne predvolebné politické súboje kandidátov na prezidentský úrad, malo to

svoju vysokú odbornú, morálnu, ale aj etickú úroveň.

Takýmto spôsobom boli prednášané ďalšie témy napr. „Funkcia notárov v práve nehnuteľností“. V tejto oblasti sa zvyšovali základné princípy vecného práva, ktorého tlmočníkom pre občanov je práve notár, ktorý zrozumiteľnou formou vysvetľuje jeho obsah. Zároveň je realizátorom, ale aj ochrancom tohto práva. Zvýraznený bol význam pozemkovej knihy a osobitné postavenie notára v elektronickej právnej komunikácii medzi notárom a pozemkovou knihou. V procese zmluvných vzťahov týkajúcich sa prevodu nehnuteľností notár pôsobí ako nezávislý a nestranný orgán zabezpečujúci nadobudnutie vlastníckeho práva pre kupujúceho a kúpnej ceny pre predávajúceho. Notár tu plní funkciu „ochrancu“ tohto vzťahu a zároveň aj sprostredkovateľa. V naznačenej právnej oblasti notári naďalej budú rozvíjať a zlepšovať elektronický právny servis medzi notárom a pozemkovou knihou so zohľadnením technickej bezpečnosti a zachovaním cenovej dostupnosti pre občanov. Digitálna forma sa v budúcnosti javí ako jediná forma komunikácie. Z hľadiska notárskych platieb platí tarifný poriadok, ktorý reguluje výšku odmien notárov. Je to objektívny princíp zabezpečujúci ekonomické zázemie notárov, ale na druhej strane garantujúci občanom cenovo dostupné notárske služby. Konštatovalo sa, že z európskeho hľadiska sa notárske platby v porovnaní s inými krajinami pohybujú na dolnej hranici.

Ďalšími témami kongresu boli: postavenie notára v rodinnom práve, v obchodnom a hospodárskom práve. Zo spoločenského hľadiska konania kongresu mi nedá nespomenúť návštevu baletného predstavenia Labutie jazero v modernom prevedení. Je pozoruhodné, že jedným z hlavných predstaviteľov bol baletný tanečník Jaroslav Černuška z Bratislavy. Nezabudnuteľným zážitkom bola návšteva

historického cisárskeho mestečka Goslar, ktoré je zapísané v zozname kultúrnych pamiatok UNESCO.

Pri osobnom stretnutí s pánom prezidentom Dr. Tilmannom Göttem som v mene slovenských notárov pozdravil účastníkov kongresu a vyslovil presvedčenie, že progresívne, moderné nemecké notárstvo, jeho vysoká úroveň a kvalita je zárukou právnej istoty nielen pre občanov Spolkovej republiky Nemecko, ale aj pre celý európsky región, Slovensko z toho nevynímajúc.

JUDr. Jozef Opatovský
čestný prezident

Vymenovanie notárov NK SR

Minister spravodlivosti Slovenskej republiky vymenoval s účinnosťou od 28. mája 2007 notárov:

1. **Mgr. Peter Danczi**, vymenovaný do sídla v Nových Zámkoch, v obvode Okresného súdu Nové Zámky.

Pred vymenovaním bol notársky kandidát.

2. **JUDr. Slavka Považancová**, vymenovaná do sídla v Humennom, v obvode Okresného súdu Humenné.

Pred vymenovaním bola notárska kandidátka.

JUDr. Karol Kovács
vedúci redaktor

ČLÁNKY

Milan Majerník

KONANIE VO VECIACH OBCHODNÉHO REGISTRA – NIEKOĽKO POZNÁMOK

Podľa § 27 ods. 1 Obchodného zákonníka je obchodný register verejne prístupným zoznamom údajov o zapísaných osobách, ktorého súčasťou je aj verejne prístupná kolekcia listín zapísaných osôb, z ktorých sa zoznam údajov o zapísaných osobách tvorí. Obidve zložky obchodného registra vedie registrový súd a majú zabezpečiť informovanosť tretích osôb o skutočnostiach, ktoré sú významné vo vzťahu tretích osôb k osobám zapísaným v obchodnom registri.

Zákon č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZOR“) účinný od 1. februára 2004 reagoval na požiadavky vyplývajúce z procesu harmonizácie slovenského právneho poriadku s právom Európskej únie, ale tiež svojou úpravou konania pred registrovým súdom sleduje úmysel skrátenia tohto konania. Aj ďalšie novely tohto zákona, vrátane poslednej realizovanej zákonom č. 24/2007 Z.z., majú na zreteli zefektívnenie činnosti obchodného registra aj transpozíciu noriem Európskej únie. Predovšetkým ide o smernicu Rady č. 68/151/EHS zmenenú a doplnenú smernicou Rady č. 2003/53/ES z 15. júla 2003 (tzv. publikačná smernica).

Pre urýchlenie registrového konania sa v ZOR určuje fixná lehota na vykonanie zápisu (5 pracovných dní od doručenia ná-

vrhu na zápis - § 8 ods. 1 cit. zák.). Podmienkou realizácie zápisu v uvedenej lehote je však úplný a bezvadný návrh na zápis, aj prílohy k tomuto návrhu. Návrh môže byť podaný len na tlačive podľa osobitného predpisu (§ 6 ods. 2 cit. zák. v spojení s § 13 ods. 1 vyhlášky MS SR č. 25/2004 Z.z.) a od 1. augusta 2007 (od účinnosti novely zákona o obchodnom registri realizovanej zákonom č. 24/2007 Z.z.) aj elektronickými prostriedkami. Aj návrh na zápis podávaný elektronickými prostriedkami sa podáva v elektronickej podobe tlačiva, zverejneného na internetových stránkach ústredného portálu verejnej správy, obsahujúceho náležitosti ustanovené osobitným predpisom s tým, že tento návrh musí byť podpísaný zaručeným elektronickým podpisom navrhovateľa (§ 5a ods. 1 cit. zák.). Ak návrh nie je podaný na predpísanom tlačive, ex lege sa to považuje za neúplný návrh, ktorého právnym dôsledkom je neúspech navrhovateľa, pretože registrový súd nesmie vykonať zápis, aj keby inak boli splnené ostatné podmienky na vykonanie zápisu. Návrh na zápis musí byť doložený listinami (prílohami), ktorých presný zoznam tiež vyplýva z vykonávacieho predpisu k zákonu – z vyhlášky MS SR č. 25/2004 Z.z. Vo vzťahu ku každému zapísanému údajovi v obchodnom registri platí, že musí vyplývať z niektorých z priložených listín.

Skutočnosť, ktoré registrový súd preveruje pred vykonaním zápisu, zmeny zápisu alebo výmazu navrhovaných údajov, vyplývajú z ustanovení § 6 a 7 ZOR. Registrový súd v zásade nepreskúmava správnosť údajov uvedených v návrhu a správnosť priložených listín, ale len to, či návrh je úplný, či sú priložené všetky prílohy v predpísanej forme a zhodu údajov uvedených v návrhu s údajmi v prílohách, ako aj splnenie ďalších zákonom taxatívne ustanovených formálnych predpokladov zápisu (napr. zaplatenie súdneho poplatku). Zodpovednosť za obsahovú stránku

návrhu a príloh, a teda aj za obsahovú stránku údajov zapísaných na ich základe do obchodného registra, je teda na navrhovateľovi zápisu, resp. na osobe osvedčujúcej listinu tvoriacu prílohu na zápis. Len druh navrhovaných zapisovaných údajov, vymedzený v ustanovení § 7 ods. 1 až 8 ZOR, podlieha preventívnej materiálnej kontrole registrového súdu s tým, že v prípade preverovania týchto skutočností ide o kontrolu splnenia takých podmienok vyplývajúcich z Obchodného zákonníka, ktorých nesplnenie by spôsobovalo neplatnosť samého založenia obchodnej spoločnosti či družstva podľa § 68a Obchodného zákonníka.

O podanom návrhu na zápis registrový súd nevydáva rozhodnutie v prípade, že sú splnené ustanovené podmienky. V takom prípade registrový súd vykoná v zákonom ustanovenej lehote zápis a o vykonanom zápise vydá potvrdenie, ktoré má informačnú funkciu. O zápise je povinný vydať výpis z obchodného registra (§ 8 ods. 2 ZOR). Proti vykonaniu zápisu v súlade s návrhom na zápis nie sú prípustné námietky.

Ak nie sú splnené podmienky na vykonanie zápisu, súd vydáva oznámenie o odmietnutí vykonania zápisu. Oznámenie musí mať písomnú formu a musí obsahovať uvedenie presných nedostatkov na zápis a jeho príloh, ktoré boli dôvodom na odmietnutie vykonania zápisu, ako aj poučenie o možnosti podať námietky proti odmietnutiu vykonania zápisu (§ 8 ods. 4 ZOR).

Uvedený postup registrového súdu od podania návrhu na zápis, po potvrdenie o zápise, či po oznámenie odmietnutia zápisu, nie je podľa Občianskeho súdneho poriadku rozhodovacím procesom. Podľa § 352a OSP ide o inú činnosť súdu. To, že nejde o rozhodovací proces, umožnilo aj vyňatie uvedenej agendy z rozhodovacej činnosti sudcov a prenesenie jej vybavovania na vyšších súdnych úradníkov. Sudca

vstupuje do procesu registrácie až vo fáze riešenia prípadného sporu, t.j. až v okamihu rozhodovania o opravnom prostriedku, ktorým sú námietky proti odmietnutiu vykonania zápisu (§ 200b ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku).

Podľa § 200b ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku sudca registrového súdu preskúmava na základe podaných námietok správnosť postupu vyššieho súdneho úradníka pri vybavovaní návrhu na zápis len z toho hľadiska, či boli splnené podmienky podľa zákona o obchodnom registri. Takto posudzuje správnosť oznámenia o nevykonaní zápisu. Ak sudca námietkam vyhovie, vykoná zápis (§ 200b ods. 3 prvá veta OSP). Ani on nevydáva v takom prípade rozhodnutie, len realizuje zápis. O vykonaní zápisu registrový súd vydá potvrdenie, ktoré bez zbytočného odkladu odošle navrhovateľovi. V potvrdení uvedie obsah vykonaného zápisu. Po zápise vydá registrový súd výpis z obchodného registra, ktorý bez zbytočného odkladu odošle navrhovateľovi. Námietky proti vykonaniu zápisu sudcom nie sú prípustné (§ 200b ods. 4 OSP).

Sudca vykoná zápis aj v prípade, ak navrhovateľ podal námietky a súčasne aj v celom rozsahu odstránil nedostatky, pre ktoré bolo vykonanie zápisu odmietnuté (§ 200b ods. 5 OSP).

Ustanovenie § 200ba OSP účinné od 1. augusta 2007 umožňuje podať námietky proti odmietnutiu vykonania zápisu aj elektronickými prostriedkami. Námietky musia byť podané v elektronickej podobe tlačiva, ktorá sa pre elektronicke podania zverejňuje na internetovej stránke ústredného portálu verejnej správy, a tiež musia byť, podobne ako návrh, podpísané zaručeným elektronickým podpisom navrhovateľa, inak na ne registrový súd neprihliada (§ 200ba ods.1 OSP).

Pokiaľ po preskúmaní námietok registrový súd nezistí podmienky na vykonanie zápisu, námietky zamietne. O zamietnutí

námietok sudca registrového súdu rozhoduje uznesením. Proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie (§ 200b ods. 6 OSP). Sudca skúma odôvodnenosť odmietnutia vykonania zápisu vyšším súdnym úradníkom len z hľadiska podmienok uvedených v § 6 a 7 zákona o obchodnom registri. Pri preskúmaní návrhu na zápis na základe námietok nie je registrový sudca viazaný dôvodmi odmietnutia vykonania zápisu, ktoré vyšší súdny úradník uviedol v odôvodnení oznámenia o odmietnutí vykonania zápisu. Ak nie sú splnené podmienky na vykonanie zápisu, musí registrový sudca uznesením rozhodnúť o zamietnutí námietok (§ 225 ods. 4, 5, 6 vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z.z. o Spravovanom poriadku).

Ak navrhovateľ podá proti uzneseniu registrového súdu o zamietnutí námietok odvolanie, preskúmava odvolací súd toto rozhodnutie len z toho hľadiska, či boli splnené podmienky na rozhodnutie o zamietnutí námietok. Odvolací súd sám nemôže rozhodnúť o takej zmene uznesenia registrového súdu, ktorým by nariadil vykonať zápis navrhovanej zmeny, a to aj v prípade, že navrhovateľ v podanom odvolaní odstráni vady vytýkané v uznesení registrového súdu. Ide o dôsledok faktu, že výlučne príslušný na vykonanie zápisov údajov do obchodného registra, a teda aj zápisov zmeny už zapísaných údajov, je len registrový súd (§ 4, 5, 6, 7 zákona o obchodnom registri).

Aj z tohto hľadiska treba opätovne zdôrazniť uvedenú zodpovednosť navrhovateľa za dodržanie formálnych aj obsahových náležitostí návrhov na zápis, aj listín k nemu pripájaných. Ustanovenia § 7 ods. 1 až 8 zákona o obchodnom registri o materiálnej kontrole predchádzajúcej vykonaniu zápisu navrhovaných údajov neobsahujú osobitné požiadavky na preverovanie určitých skutočností aj vo vzťahu k akciovej spoločnosti. Súvisí to s tým, že v prípade akciových spoločností je priebeh

procesov súvisiacich s ich vznikom, prípadne so zlúčením, splynutím alebo rozdelením, zdokladovaný vo forme notárskych zápisníc, ktoré osvedčujú dodržanie príslušných ustanovení Obchodného zákonníka. Zdá sa, že ani pri ďalších typoch obchodných spoločností, či družstva, by nebolo od veci v rámci budúcich úvah de lege ferenda sa v budúcnosti zamyslieť aj nad tým, aby aj u týchto právnických osôb boli jednotlivé právne skutočnosti týkajúce sa vzniku, zlučovania, rozdelenia a podobne ex lege zaznamenané do notárskych zápisníc. Notársky stav svojou profesionalitou by mohol byť garantom úplnosti, či právnej bezvadnosti listín potrebných pre zápis do obchodného registra.

Miroslav Pavlovič

Peter Opatovský

KATASTER – AKO ĎALEJ (II. časť)

Systémy evidencie nehnutelností vo svete

Torrensov systém

1. Zo všetkých systémov, s ktorými sa môžeme v Európe, prípadne vo svete stretnúť, je stredoeurópskemu typu najbližší systém vyvinutý koloniálnym úradníkom sirom Robertom Torrensom v Austrálii. Podľa neho bol tento systém aj pomenovaný.

Torrensov systém, rovnako ako stredoeurópsky, je založený na zásade zakladania pozemkových kníh úradnou cestou, na vecnom registri a na vkladovom princípe. Vo svojej najčistejšej forme, tak, ako sa s ňou stretávame v Austrálii ešte dnes, je ochrana tretích osôb vystupňovaná do

JUDr. Miroslav PAVLOVIČ, notár so sídlom v Bratislave

JUDr. Peter OPATOVSKÝ, notár so sídlom v Trnave

konca na „formálnu právoplatnosť pozemkových kníh“. Tým Torrensov systém ako jediný okrem stredoeurópskeho typu pozemkovej knihy, vylučuje hlavné zlo ostatných systémov, ktorým je požiadavka „title research“, t.j. skúmanie oprávnených predchodcov. Certificate of Title, udelený registrovanému vlastníkovi, zaručuje neskorším nadobúdateľom alebo veriteľom istotu rovnajúcu sa zápisu do pozemkovej knihy.

Torrensov systém sa okrem toho dokonca snaží o spravodlivé vyrovnanie záujmov medzi ochranou obchodu a vlastníctva tým, že skutočne oprávnenému zaisťuje za stratu práva aj v prípade nezavinenia úradníkmi registra satisfakciu z fondu odškodňovania.

Sir Robert Torrens sa však chcel svojim systémom vyhnúť nielen tzv. „probatio diabolica“, ale aj obmedziť stav advokátov, ktorý v angloamerickej oblasti získaval značnú časť svojich príjmov nielen z právneho poradenstva, ale aj odnedávna predovšetkým tiež z „title research“. Zatiaľ čo absenciu „title research“ je bezpochyby treba brať ako pozitívny aspekt Torrensovho systému, musíme podceňovanie akýchkoľvek právnych poradenských činností pri nadobúdaní nehnuteľností Torrensom považovať za príliš prehnané.

Vzhľadom na to, že približne polovica všetkých anglických nehnuteľností je registrovaná podľa Torrensa, zaslúži si jeho systém pozornosť aj v porovnaní európskych právnych systémov, pričom však treba konštatovať, že anglický výklad práva princípy tohto systému zoslabil tým, že napríklad na dosiahnutie zaistenej právnej pozície nadobudnutia nehnuteľnosti vyžaduje navyše na registráciu aj dosiahnutie fyzickej držby.

Torrensov systém je rozšírený aj v mnohých iných štátoch Britského spoločenstva, avšak spravidla v konkurencii s tradičným systémom „Deeds – Registration“.

Register of Deeds (register zmlúv)

Systém Deeds – Registration v angloamerickej oblasti dominuje nad Torrensovým systémom. V USA je takmer výlučným systémom, pričom obmedzuje účinok zápisu v registri na zachovanie poradia a aj to len v nedostatočnej forme. Nadobudnutie vecných práv sa totiž neodohráva na základe zápisu do pozemkovej knihy. Lepšie registrované poradie chráni teda nadobúdateľa len vtedy, ak nevedel alebo nemusel vedieť o skoršom nadobudnutí konkurujúceho nadobúdateľa (tzv. doctrine of notice).

Hlavná praktická prekážka systému spočíva v požiadavke na „title research“, teda v spätnom sledovaní reťaze titulov až k samému pôvodu, pričom však „štandardy“ platiace v praxi sa používajú až štyridsať rokov.

Vzhľadom na to, že „title research“ vyžaduje zvládnutie neporovnateľne väčšieho množstva dát ako pri nahliadnutí do pozemkovej knihy, prešla táto pôvodná doména advokácie na veľké ručiteľské poisťovne, ktoré sú vybavené rozsiahlymi, spravidla elektronickými „title plants“. Poisťovne, ktoré pracujú v prvom rade z poverenia banky financujúcej kúpnu cenu, spolupracujú s makléorskými firmami, ktoré pre jednoduchosť priamo samy uzatvárajú zmluvu, a to spravidla pred prevedením „title research“. K právnenému poradenstvu pre strany nedochádza, pretože makléorským firmám je právne poradenstvo zakázané, takže musia používať vzorové zmluvy.

Nevýhody tohto systému musia napokon niest nadobúdateľa nehnuteľností, ktorí bez právneho poradenstva a s malou istotou musia niest podstatne vyššie náklady, akoby to bolo v oblasti systému pozemkových kníh (alebo Torrensovho systému).

Príčiny tohto vývoja sa nesmú hľadať len v správaní maklérov alebo poisťovní, spočívajú totiž oveľa hlbšie, a to v odmie-

tavom postoji štátu k zakladaniu pozemkových kníh úradnou cestou a prevzatiu zodpovednosti a nákladov na fungujúci registračný systém na seba.

Pre doplnenie je ešte treba poukázať na to, že systém „deeds registration“ v Anglicku je síce tiež veľmi nákladný, ale pre nadobúdateľov nehnuteľností menej rizikový ako systém Spojených štátov; v Anglicku totiž prevádza preverenie titulov tak solicitor predávajúceho, ako aj solicitor kupujúceho. Okrem toho je ochrana pred nepredpokladanými verejnoprávnymi majetkovými obmedzeniami dokonca ešte silnejšie vyvinutá než v stredoeurópskej právnej oblasti. Tým je vyjadrená spoločná črta s francúzskym systémom.

Francúzsky publikačný systém

Francúzsky zákonodarca sa najmä reformami z rokov 1855 a 1955 stále väčšími vzdaloval od postoja zákonníka Code Civil (1804), ktorý nebol naklonený registrácii. Množstvom jednotlivých opatrení sa snažil o zlepšenie kvality registra a tým o jeho dôveryhodnosť. Francúzsky príklad však práve na týchto pokusoch o zlepšenie osobitne zreteľne ukazuje, že bez nekompromisného rozhodnutia v prospech hlavnej knihy, vkladového princípu, zrieknutia sa tzv. „tajných práv prednosti“ atď., nemožno dosiahnuť perfektnú evidenciu nehnuteľností.

Francúzsky publikačný systém spočíva na nasledujúcich princípoch:

1. Zmena vecného práva sa uskutočňuje pomocou neformálneho uzavretia zmluvy. Najdôležitejšou výnimkou z hľadiska neformálnosti je zakúpenie bytu od komerčného investora – táto výnimka je francúzskym zákonodarcom upravená veľmi priekopnícky (od roku 1967). Vzhľadom na to, že francúzskemu právu je vkladový princíp pri všetkých právach cudzí, musí byť tak ako v anglo – americkom systéme „deeds registration“ spätne sledované oprávnenie predchodcov (30 rokov).
2. Keďže neplatí vkladový princíp, neexistuje „priama“ povinnosť zapisovania, len „nepriama“, pretože účinok vecného nadobudnutia práva proti tretím osobám (nadobúdatelia na základe zmluvy, príp. veritelia po registrácii hypotéky v rámci exekúcie) závisí od zápisu, a ďalší predaj, prípadne zaťaženie predpokladá predchádzajúce zapísanie predávajúceho, prípadne záložcu.
3. Nepriama povinnosť zapisovania ďalej spôsobuje, že titul musí byť notársky osvedčený, pretože zapísať a zverejniť sa dajú len notárske listiny. Prostredníctvom tejto „povinnosti notárskeho aktu okľukou“ sa účastníkom nútene dostáva právne poradenstvo, ale s tým, že toto právne poradenstvo pravidelne nasleduje až po uskutočnení zmluvy (príp. po prechode práva).
4. Predmetom výpisov (tzv. vyhlasovanie) nie sú vecné práva, ale ako je to pre systémy bez hlavnej knihy typické, nadobúdacie tituly, prípadne (pri záložných právach) výpisy z listín. Zariadenie základnej kartotéky (fichier immobilier) vytvorené v roku 1955 sa z technického hľadiska podobá hlavnej knihe stredoeurópskych pozemkových kníh, právne však predstavuje len pomocný register.
5. Na základe zákona z roku 1799 je vedenie (chronologicky usporiadaných) troch vyhlasovacích registrov prenesené na opatrovníkov hypoték, ktorí získavajú svoje príjmy z poplatkov a podliehajú finančnej správe. Aj toto organizačné priradenie zodpovedá skôr ešte pôvodnej funkcii vyhlasovacieho registra ako čistej zbierky listín než právnomu postaveniu opatrovníkov hypoték, vybavených oprávneniami na preverovanie od reformy z roku 1955.
6. Aj okolnosť, že nahliadnutie do registra je vylúčené a do úvahy prichádza len

cesta udeľovania výpisov a opisov, asi súvisí s vytvorením vyhlasovacích registrov len ako zbierky listín.

7. Negatívna publicita francúzskych registrov trpí aj napriek dôkladnej reforme v roku 1955 zakotvením jednotlivých prednostných práv (privilégií):

Privilégium predávajúceho síce musí byť (pre zaistenie nedoplatku kúpnej ceny) publikované v priebehu dvoch mesiacov na účely dosiahnutia účinnosti voči tretím osobám, spätná platnosť poradia sa však dosahuje podľa termínu uzavretia zmluvy. Ešte ďalej idú privilégiá účinné voči tretím osobám, pôsobiace bez akejkoľvek publikácie v prospech nákladov na presadzovanie práva, a ako najdôležitejšie privilégium na zaistenie pohľadávok zamestnancov za posledných šesť mesiacov (častočne aj dlhšie). Predovšetkým na poslednom mieste uvedené privilégium prináša značný negatívny vplyv na vhodnosť poskytovania úveru na nehnuteľnosti, čo spôsobuje, že banky často neakceptujú nehnuteľnosti ako jedinú istotu.

8. K pozitívnym stránkam francúzskeho systému patria už zmienené úpravy nadobúdania bytov od investora, ako aj informačná povinnosť z hľadiska verejnoprávných podmienených obmedzení vlastníctva (ako zákaz stavby atď.)

Priestorové rozšírenie:

Okrem Francúzska (bez Alsaska a Lotrinska) patrí v Európe k okruhu francúzskeho práva tiež Belgicko, Luxembursko a Taliansko, privilégiá však napríklad v Taliansku hrajú menšiu úlohu.

Dve zatiaľ ešte neuvedené práva, totiž španielske a holandské, zaujímajú osobitné stredné postavenie medzi francúzskym systémom na jednej strane a stredoeurópskym typom pozemkovej knihy na strane druhej.

Španielsky systém pozemkovej knihy

Pokiaľ ide o Španielsko, systém vecného registra síce prináša priblíženie k stredoeurópskemu typu, spôsob zapisovania (plný text listín) sa však skôr blíži k francúzskemu modelu (neplatnosť princípu hlavnej knihy). Nadobúdanie vlastníctva sa odohráva zásadne (okrem nadobúdania pre cudzincov na španielskych ostrovoch a v pobrežných oblastiach) v zmysle francúzskeho práva bez zápisu do pozemkovej knihy, a to buď neformálnou zmluvou a prevzatím nehnuteľnosti, alebo priamo spísaním zmluvy o prevode nehnuteľnosti notárom. Rovnako ako vo Francúzsku je však pre zápis do pozemkovej knihy potrebné osvedčenie notára, a to v každom prípade.

V Španielsku sa v minulosti v praxi prejavili dva veľké problémy a v súvislosti s poškodzovaním anglických kupujúcich dali podnet na správu v parlamente Európskeho spoločenstva:

- Zriaďovanie notárskych listín, prípadne nasledujúce zapísanie do pozemkovej knihy obvykle závisí od úplného zaplatenia kúpnej ceny, pričom španielskemu právu je zaistenie kupujúceho poznámkou neznáme.
- Podľa španielskeho práva kontrola stavu pozemkovej knihy nepatrí k povinnostiam osvedčujúceho notára, čím sú právne neskúsení kupujúci nezriedka konfrontovaní s nepredvídanými zaťažieniami pozemkov.

Holandský systém pozemkovej knihy

Občiansky zákonník Holandska z roku 1838 (BW) bol ešte silne ovplyvnený francúzskym systémom. Nový občiansky zákonník (NBW, nadobudol platnosť 1. januára 1992) sa väčšmi priblížil nemeckému, prípadne stredoeurópskemu systému.

Holandskú registráciu nehnuteľností možno charakterizovať takto:

- do holandského systému myšlienka hlavnej knihy ešte celkom neprenikla,

pretože predmet registračných zápisov netvorí vecné práva, ale právne konania (napr. notárske zápisnice, dedičské rozhodnutia). Podobne ako vo francúzskom systéme sa tiež vedú oddelené registre pre zmenu vlastníctva na jednej strane a zriaďovanie záložného práva na strane druhej;

- b) oproti tomu sú však v súlade so stredoeurópskym typom tak registre vlastníctva, ako aj registre záloh zriaďované podľa systému vecného registra spojené s katastrom;
- c) vedenie pozemkovej knihy podlieha tak ako vo Francúzsku opatrovníkom hypoték, ktorých právne postavenie je však čiastočne upravené inak;
- d) v súlade s Francúzskom môžu byť zásadne registrované len notárske listiny;
- e) na rozdiel od Francúzska je však vecnoprávna zmena spôsobená až registráciou. Platí teda vkladový princíp pri nadobúdaní vecných práv na základe právneho konania alebo exekúcie, okrem toho (od 1. januára 1992) aj pre odstúpenie hypotéky;
- f) úplne rozvinutá je aj negatívna stránka ochrany dôvery na zápis do pozemkovej knihy, pozitívna stránka je napriek tomu naďalej slabo rozvinutá. Ustanovenie § 88 NBW chráni len v prípade dostatočného odpadnutia pôvodne platného titulu predchodcu. Tu pôjde predovšetkým o prípady, v ktorých podľa nemeckého a rakúskeho práva existujú proti predchodcovi len záväzkovoprávne nároky na vrátenie (napr. v dôsledku odstúpenia od zmluvy a pod.);
- g) prednostné práva hrajú v Holandsku menšiu úlohu ako vo Francúzsku. Ako najdôležitejšiu treba uviesť prednosť na uspokojenie pre nároky na dedičskú a darovaciu daň, ktorá oprávňuje na prednostné uspokojenie, ak bola hypotéka zapísaná po splatnosti daňovej pohľadávky.

Stredoeurópsky systém pozemkových kníh

Zriadením pozemkových kníh v 18. a 19. storočí získali jednotlivé štáty strednej Európy bezpečný nástroj na zmenu daňového zaťaženia z osobných dávok a daní z obchodu a výroby na vlastníkov nehnuteľností. Tieto daňové opatrenia sa ukázali ako hospodársky produktívne a prispeli tiež k tomu, že mnohé pozemky „ležiace ladom“ sa začali obrábať a hospodársky využívať. Tým vzrástol pri finančných inštitúciách význam tzv. pozemkového úveru, spojeného so záložným právom. To všetko viedlo k hospodárskemu rastu.

Zakotvenie vkladového princípu a vytvorenie tzv. hlavnej knihy v rámci pozemkovej knihy prinieslo istotu obsahu zápisov, ktoré predstavujú neodmysliteľný predpoklad nielen pre ochranu dôvery v zápis, ale aj dôvery verejnej. Na rozdiel od chronologického systému a systému osobného registra zaručuje systém hlavnej knihy bezpečný prehľad o všetkých informáciách dotýkajúcich sa tej-ktorej nehnuteľnosti vo vzťahu k právnej situácii, ako aj iným údajom dôležitým pre užívateľa. Veľký význam pre transparentnosť poradia má členenie vložiek na jednotlivé listy (A, B, C) označované tiež ako „Hlavná kniha“.

Vkladový princíp platný podľa rakúskeho vzoru pre všetky vecné práva prevzalo v roku 1843 Sasko, v roku 1872 Prusko a napokon nemecký občiansky zákonník v roku 1900 platný pre celé Nemecko. Krátko na to vkladový princíp prevzal tiež švajčiarsky civilný zákonník. Rozdielny vývoj však prebehol v troch nasledujúcich bodoch:

- a) Z hľadiska formy zaknihovaných listín: V nemeckom práve sa pri nadobúdaní vlastníckeho práva vyžaduje tak pre nadobúdacieho titulu, ako aj pri tzv. zrušení zápisu verejné osvedčenie, vo Švajčiarsku tvoria výnimku zmluvy o vzniku vecných bremien. V požiadavke verejných-

ho osvedčenia, najmä notárskeho osvedčenia, sa tým približujú k francúzskemu právu, pričom nemecké a švajčiarske právo ide dokonca nad rámec požadovanej formy francúzskeho práva, pretože verejnému a tým aj notárskemu osvedčeniu prisudzuje charakter podmienky na platnosť. Rakúske právo pripravilo na krátku dobu, na základe Notárskeho poriadku z roku 1850, podobnú úpravu ako dnes nemecké a švajčiarske právo, potom však (1855/1871) obmedzuje požiadavku na notársku zápisnicu na niektoré jednotlivé prípady (darovanie bez prevzatia, právny úkon medzi manželmi atď.).

- b) Medzi právnymi poriadkami stredoeurópskeho typu pozemkovej knihy neexistuje jednotnosť z hľadiska hmotnoprávneho významu „titulného“ právneho úkonu pre nadobudnutie vlastníctva do pozemkovej knihy. Zatiaľ čo rakúske a švajčiarske právo považuje prechod vlastníctva za kauzálny (závislý od právneho dôvodu), rozhodlo sa nemecké právo pre abstraktný prechod vlastníctva. Nedostatok titulu preto vyvoláva len záväzkovoprávne nároky na spätný prevod a iba nedostatok vôle k zhode oprávňuje k vecnoprávnej žalobe na opravu vzniknutej situácie.

System abstraktného odovzdania vlastníctva tým zaujíma stredné postavenie medzi princípom kauzálnej tradície na jednej strane a princípom „formálnej právoplatnosti pozemkových kníh“, uskutočňovaných v niektorých severonemeckých právach a podobne aj v anglickom Torrwensovom systéme, ktorý vo svojej najprisnejšej forme (Austrália) nepozná žiadnu vecnú žalobu na opravné konanie.

Pri kauzálnom prechode vlastníctva je povinnosťou navrhovateľa predkladať aj titulnú listinu, čo má umožniť zistiť zjavné vady titulu. Typickými nedostatkami tohto druhu sú nesprávne ozna-

čenie strán, predmet zmluvy alebo práv, ktoré majú tvoriť predmet rozhodnutia, resp. notárskeho osvedčenia. Špeciálnu skupinu väd titulov tvoria odkladacie alebo rozvázovacie podmienky. Zistenie takýchto podmienok tiež vedie k odmietnutiu zápisu, pretože zápis vykonaný bez ohľadu na túto podmienku by bol buď od začiatku podmienený neúčinný (odkladacia podmienka) alebo by sa následne strácala ich hmotnoprávna účinnosť (rozvázovacia podmienka).

- c) Princíp abstrakcie sa uchytil tiež v oblasti nemeckého záložného práva k nehnuteľnostiam, tu dokonca v dvojitém význame nezávislosti od právneho dôvodu na strane jednej a nezávislosti od nárokov na strane druhej.

Stredoeurópsky systém pozemkových kníh sa v 20. storočí obmedzil na zlepšovanie v detailoch, z ktorých ako najdôležitejšie treba vyzdvihnúť:

- a) vytvorenie možnosti samostatného vlastníctva k budovám, kompatibilnej s princípmi pozemkovoknižného práva, zavedením dedičského stavebného práva v Nemecku, prípadne stavebného práva vo Švajčiarsku a Rakúsku;
- b) zavedenie vlastníctva k bytom v Rakúsku a v Nemecku, prípadne vlastníctva podlažia vo Švajčiarsku, ktoré bolo v Nemecku a Švajčiarsku sprevádzané novými technickými opatreniami v pozemkových knihách (bytová kniha, príp. vlastné listy vlastníctva podlažia);
- c) v Rakúsku sa problémy zapisovania vlastníctva k bytom stali v neposlednom rade podnetom na to, že tradičné pozemkové knihy boli prevedené na systém automatického spracovania dát. Priestorové rozšírenie:

Ak hovoríme o rozšírení stredoeurópskeho typu pozemkovej knihy, okrem už spomínaných štátov Nemecka, Rakúska a Švajčiarska sa treba zmieniť aj o Poľsku, Českej republike, Slovensku, Maďarsku, Slovinsku a Chorvátsku, ako aj o ostat-

ných štátoch bývalej Juhoslávie, ďalej o Lichtenštajnsku a s určitými obmedzeniami o Alsasku - Lotrinsku.

FORMÁLNE POŽIADAVKY POZEMKOVOKNIŽNEJ LISTINY (Návrh na vklad)

Ako ukázalo právne porovnanie, existuje v Európe z hľadiska formálnych požiadaviek na pozemkovoknižné listiny paleta rôznych možností: v kontinentálnej Európe možno pre nadobúdacie tituly na získanie vlastníctva rozlišovať tieto varianty:

- a) verejné, najmä notárske osvedčenie, buď ako požiadavka platnosti alebo formálna požiadavka na návrh na vklad: SRN, Švajčiarsko, Holandsko,
- b) neformálne uzavretie zmluvy, notárske osvedčenie ako formálna požiadavka pre návrh na vklad: Francúzsko, Belgicko, Luxembursko, Španielsko,
- c) uzavretie zmluvy písomnou formou, požiadavka platnosti, návrh na vklad osvedčený: Taliansko,
- d) neformálne uzavretie zmluvy (okrem osobitných prípadov), návrh na vklad s osvedčením:
 - osvedčenie oboch podpisov: Rakúsko,
 - len osoby, ktorej sa zápis týka: členské štáty bývalej Juhoslávie (overenie obcí), Poľsko,
 - ako predchádzajúce, ale okrem verejného osvedčenia možno aj overenie „dvoma súkromnými osobami“: Maďarsko,
- e) neformálne uzavretie zmluvy s osvedčeným podpisom, návrh na zápis len v písomnej forme: Česko a Slovensko.

Miloslav Kováč

Kľukatá cesta k vydávaniu výpisov z obchodného registra notármi

Úvod

Zákon č. 275/2006 Z.z. o informačných systémoch verejnej správy umožňuje vydávanie elektronických odpisov, ktoré sú súhrnom údajov z informačného systému verejnej správy v elektronickej podobe, podpísané zaručeným elektronickým podpisom povinnej osoby a opatrený časovou pečiatkou. Výstup je osvedčená listinná podoba elektronického odpisu opatrená osvedčovacíou doložkou. Výstup, ktorý obsahuje údaje zapísané do informačného systému verejnej správy na základe listín vydaných povinnými osobami v medziach ich právomocí, je verejnou listinou (§ 7 ods. 2 a 3 cit. zákona).

Zákon o informačných systémoch verejnej správy vo svojom ustanovení § 7 ods. 4 ustanovil notárov za osvedčujúce osoby, oprávnené vydávať listinnú podobu elektronického odpisu z informačných systémov verejnej správy opatrenú osvedčovacíou doložkou. Notársky poriadok už vopred s takouto legislatívnou možnosťou počítal, keď vo svojom ustanovení § 73aa oprávňuje notárov vydávať výpisy z údajov zapísaných v osobitných registroch a osvedčovať ich správnosť.

Prvým praktickým krokom k sprístupneniu informácií, ktoré sú, resp. budú sprostredkované širokej verejnosti prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy, je prijatie novely zákona o obchodnom registri (zák. č. 24/2007 Z.z.). V podstatnej miere je novela dôsledkom vplyvu legislatívy EÚ vyžadujúcej umožnenie používania elektronickej komunikácie. Zavádza zrovnoprávnenie dokumentov

v elektronickej forme, ak sú podpísané zaručeným elektronickým podpisom, s právnymi úkonmi, uskutočnenými v písomnej podobe.

Podľa tejto novely a v nadväznosti na zákon o informačných systémoch verejnej správy, sú notári oprávnení, počnúc 1. augustom 2007 vydávať osvedčenú listinnú podobu elektronického odpisu, z obchodného registra opatrenú osvedčovacou doložkou. Zároveň sa umožnili tzv. aktívne operácie s obchodným registrom v elektronickej podobe (napr. podávanie návrhov na zápis do obchodného registra v elektronickej podobe). Zavádzanie tohto oprávnenia do praxe sa však stretlo s viacerými problémami aj z dôvodu, že ide prakticky o prvú takto sprístupňovanú databázu údajov. Dlho nebol vyjasnený formát a spôsob vydávania výpisov, čo oddialilo rokovania na uzavretie dodávok pre zaručené elektronické prostriedky a čiastočne skomplikovalo aj práce na novele Kancelárskeho poriadku pre notárov. Treba ďalej poznamenať, že hroziace sankcie zo strany EÚ za nedodržanie termínu 1. august 2007, pokiaľ by nedošlo k umožneniu tzv. aktívnych operácií smerom k obchodnému registru, vyvolali stav, že iniciatíva subjektov zodpovedných za realizáciu novely zákona o obchodnom registri v praxi bola zameraná predovšetkým týmto smerom, t.j. na umožnenie elektronickej komunikácie žiadateľa smerom k obchodnému registru.

Problémy, ktoré bolo potrebné riešiť a vzhľadom na ktoré sa zapojenie notárskych úradov do vydávania listinnej podoby elektronických výpisov z obchodného registra oddialilo, som rozdelil do nasledujúcich okruhov:

a) Štandard pre overenie pravosti a platnosti zaručeného elektronického podpisu na elektronickej podobe

Zaručený elektronický podpis (ďalej aj len „ZEP“) je vyššou formou elektronické-

ho podpisu. Možno ho charakterizovať ako informáciu pripojenú alebo inak logicky spojenú pomocou súkromného kľúča s elektronickým dokumentom, ktorý pre platnosť musí spĺňať zákonné požiadavky. Možno ho vyhotoviť len s použitím bezpečného zariadenia na vyhotovovanie elektronického podpisu podľa § 2 písm. h) zákona č. 215/2002 Z.z. a spôsob jeho vyhotovovania musí umožniť jednoznačné určenie, ktorá fyzická osoba zaručený elektronický podpis vyhotovila.

Zaručený elektronický podpis je platný, ak:

- a) existuje kvalifikovaný certifikát verejného kľúča patriaceho k súkromnému kľúču použitému pri vyhotovení daného elektronického podpisu,
- b) je preukázateľné, že kvalifikovaný certifikát podľa písmena a) bol platný v čase vyhotovenia daného elektronického podpisu,
- c) elektronický dokument, ku ktorému je zaručený elektronický podpis pripojený alebo s ním logicky spojený, je zhodný s dokumentom použitým na jeho vyhotovenie, čo sa overilo použitím verejného kľúča uvedeného v kvalifikovanom certifikáte podľa písmena a).¹⁾

Pri zaručenom elektronickej podpise platí „fikcia pravosti“ v zmysle § 40 ods. 4 druhá veta Občianskeho zákonníka („písomná forma je zachovaná vždy, ak právny úkon urobený elektronickejmi prostriedkami je podpísaný zaručeným elektronickej podpisom“). Podčiarkuje to aj ustanovenie § 5a ods. 4 novely zákona o obchodnom registri, kde sa výslovne uvádza, že pri elektronickej podaní podpísanom zaručeným elektronickej podpisom sa osvedčenie pravosti podpisu navrhovateľa a pravosti podpisu splnomocniteľa, ak ide o zastúpenie na základe plnomocenstva, nevyžaduje.

1) FEKETE, I.: Občiansky zákonník. Komentár. Bratislava, Epos 2007, s. 142.

Pri osvedčovaní zhody listinnej podoby elektronického odpisu údajov z informačného systému verejnej správy s údajmi v informačnom systéme verejnej správy je osvedčujúca osoba (notár) podľa § 9 ods. 3 zákona č. 275/2006 Z.z. o informačných systémoch verejnej správy povinná overiť, že elektronický odpis, pri ktorom má byť osvedčená zhoda s údajmi v informačnom systéme verejnej správy:

- a) je podpísaný ZEP-om povinnej osoby, ktorá je prevádzkovateľom tohto systému (v tomto prípade poverený pracovník MS SR),²⁾
- b) elektronický podpis povinnej osoby je platný v čase jeho vyhotovenia,
- c) elektronický dokument, ku ktorému je zaručený elektronický podpis pripojený alebo s ním logicky spojený, je zhodný s dokumentom použitým na jeho vyhotovenie.

Doba platnosti vyplýva zo samého certifikátu, nemožno však vylúčiť ani jeho odvolanie (revokovanie) počas doby jeho platnosti.

Podpisová politika vydaná NBÚ vyžaduje vykonanie tzv. úplného overenia, ktoré možno vykonať až po niekoľkých, maximálne však 24 hodinách. Spočíva v zistení, že vydaný certifikát poverenej fyzickej osoby nebol medzičasom revokovaný.

V praxi to znamená, že hoci notár získa prakticky okamžite údaj o platnosti ZEP-u a časovej pečiatky poverenej fyzickej osoby, nebude môcť odpis údajov z obchodného registra opatriť ihneď osvedčovacou doložkou, keďže pôjde zatiaľ len o tzv. neúplné overenie. Systém pri overení podpisu kontaktuje on line certifikačnú autoritu, ktorá ho vydala na účely zistenia stavu CRL (tzv. revokačný list). Pokiaľ ešte nie je k dispozícii najbližší vydaný CRL, považujeme overenie za neúplné.

Až po uvedených maximálne 24 hodinách za podmienky, že systém potvrdí, že k revokovaniu vydaného certifikátu poverenej fyzickej osoby nedošlo, je overenie úplné, osvedčujúca osoba (notár) porovná listinnú podobu elektronického odpisu s elektronickým odpisom a v prípade zhody ju opatrí osvedčovacou doložkou.

V tejto súvislosti treba poznamenať, že bezplatný overovací nástroj na overenie pravosti ZEP-u, ktorý je voľne prístupný na stránke ÚPVS je absolútne nedostatočný na účely materializácie dokumentov a nezodpovedajúci potrebám štandardov AdES. Toho času existuje len jediný kvalifikovaný overovací nástroj, vlastníctvo spoločnosti Ardaco, a.s. (produkt QSign), ktoré musí zabezpečiť pre každý notársky úrad Komora, keďže vydávanie odpisov z osobitných registrov bude súčasťou funkčného CIS-u.

V priebehu najbližších týždňov budú spoločnosťou IT SUPPORT, s.r.o., vykonávané inštalácie potrebného softvéru na jednotlivých notárskych úradoch vzdialeným prístupom. Zároveň prebiehajú organizované školenia týkajúce sa problematiky vydávania listinnej podoby elektronických výpisov a používania zaručeného elektronického podpisu v praxi.

V nadväznosti na náležitosti požadované zákonom (§ 9 ods. 4 zákona č. 275/2006 Z.z. o informačných systémoch verejnej správy) osvedčovacia doložka bude znieť napr. takto:

„Osvedčovacia doložka

Na žiadosť, ktorú podal(a) Juraj Horváth, rod. č. 590521/1999, osvedčujem, že táto listina, ktorá je listinnou podobou elektronického odpisu údajov z informačného systému verejnej správy, pozostávajúca z 3 listov a 3 strán sa doslovne zhoduje s údajmi v informačnom systéme verejnej správy podpísanými zaručeným elektronickým podpisom.

Spôsob zistenia totožnosti žiadateľa: občiansky preukaz.

²⁾ Na portáli ÚPVS a na stránke MS SR sa nachádza certifikát poverenej fyzickej osoby z MS SR, ktorej ZEP sa bude overovať.

Vydaný výstup je zapísaný v evidencii osvedčujúcej osoby pod poradovým číslom NCRor 16/2007.

V Bratislave 30. septembra 2007

Odtlačok okrúhlej úradnej pečiatky notára

JUDr. František Hruška, v.r.“

b) Archivácia vydaných odpisov

Podľa § 9 ods. 5 písm. f) zákona č. 275/2006 Z.z. o informačných systémoch verejnej správy je osvedčujúca osoba povinná viesť v evidencii (archivovať) elektronický odpis, ktorý sa na účel vydania výstupu osvedčoval.

Archiváciu vydaných odpisov z OR nemožno uskutočniť spôsobom jednoduchého uloženia (zálohovania) došlého súboru z ÚPVS do osobitnej zložky na serveri NK SR. Archivácia je možná len s použitím tzv. archívneho zaručeného podpisu (ktorý nie je totožný so štandardným ZEP-om). Ide prakticky o zaručený elektronický podpis s časovou pečiatkou.

Je preto nevyhnutné, aby každý notár disponoval svojim lokálnym zaručeným elektronickým podpisom a prístupom k serveru časových pečiatok.

Poznamenávam, že zaručený elektronický podpis si od certifikačnej authority bude musieť každý notár zadovážiť individuálne. Podmienky prístupu notárov k časovým pečiatkam budú predmetom dohody Komory a ACA. Komora následne vydá notárom príslušné pokyny, ako postupovať pri zadovážení ZEP-u a časovej pečiatky.

c) Spôsob platby za elektronický odpis

Zákon o obchodnom registri uvádza (§ 12 ods. 3), že registrový súd vydá žiadateľovi (a teda aj notárovi) elektronickú podobu výpisu z obchodného registra podpísanú zaručeným elektronickým podpisom až po zaplatení súdneho poplatku, a to do dvoch pracovných dní odo dňa, keď súdu

prišla informácia o zaplatení súdneho poplatku.

Od 1. augusta 2007 určite nemožno očakávať okamžité spárovanie platby za výpis s požiadavkou notára, a teda zákonom ustanovený postup nemožno obísť. Aj notár musí teda v 1. etape rátať s čakacou dobou na spárovanie platby asi 2 dni. V nasledujúcom období sa však počíta s vypracovaním servisného balíka, v rámci ktorého by boli osobitne upravené platby notárov za prístup do ÚPVS. Išlo by zrejme o platby prostredníctvom platobného portálu, pričom banka garantuje, že platba bola poukázaná a zároveň dá signál ÚPVS, že požadovaný výpis môže notárovi zaslať ešte pred spárovaním platby s príslušnou žiadosťou. Ďalším variantom je platba za jednotlivé žiadosti notárov z účtu Komory, ktorá by následne refakturovala vynaložené prostriedky jednotlivým notárom.

Praktický priebeh vydávania listinnej podoby elektronického odpisu z obchodného registra

Z hľadiska súčasných poznatkov a informácií bude v praxi proces vydávania listinnej podoby elektronického odpisu z obchodného registra prebiehať nasledovne:

1. Žiadosť o vydanie odpisu notár zapíše do svojho registra N.
2. Program NOTAR vygeneruje žiadosť v písomnej podobe, notár ju vytlačí a žiadateľ ju po schválení podpíše.
3. Prostredníctvom programu NOTAR vstúpi notár na stránku ÚPVS, kde sa prihlási svojim prihlasovacím menom a heslom a vyplní žiadosť o poskytnutie elektronického odpisu na predtlačenom formulári ÚPVS.
4. Žiadosť notár elektronicky odošle prostredníctvom stránky ÚPVS.
5. Na e-deskop notára³⁾ a do zadanej mai-

³⁾ E-deskop je súčasťou riešenia ÚPVS, v rámci ktorého sa doručenie prostredníctvom e-desktopu považuje za preukázateľné a dostatočné.

- lovej schránky notára bude doručené z ÚPVS
- a) potvrdenie o prijatí žiadosti o vydanie odpisu,
 - b) platobný výmer.
6. Po zaplatení súdneho poplatku a po spárovaní platby so žiadosťou bude zaslaný notárovi na jeho e-desktope a do zadanej mailovej schránky notára elektronický odpis údajov z informačného systému verejnej správy (súbor vo formáte .zep), ktorý obsahuje
- a) odpis z obchodného registra vo formáte .rtf,
 - b) ZEP povereného pracovníka NS SR, ktorý výpis podpísal,
 - c) časovú pečiatku príslušnej certifikačnej autority (CAEVPU).⁴⁾
7. Notár prijatý elektronický odpis údajov z informačného systému verejnej správy uloží v elektronickej podobe do príslušnej zložky NCRor na lokálnom počítači notára.
8. Okamihom uloženia prijatého elektronického odpisu údajov z informačného systému verejnej správy sa program NOTAR spojí s lokálnym softvérom Qsign, ktorý vzápätí automaticky poskytne informáciu o čiastočnom overení platnosti podpisu a platnosti časovej pečiatky (Qsign sa na tento účel v okamihu overenia cez internet spojí s certifikačnými autoritami a Národným bezpečnostným úradom).
9. V rámci programu Qsign sa notár prepne do vizuálnej časti výpisu, ktorý bude mať podobu obrázku (nie textového súboru), a notár prijatý elektronický odpis údajov z informačného systému verejnej správy vytlačí v materializovanej podobe.
10. Notár výpis archivuje prostredníctvom programu NOTAR, ktorý prostredníctvom

⁴⁾ Treba poznamenať, že štandardne dostupný softvér winZIP a winRAR dokáže došlý súbor zobraziť aj bežnému užívateľovi, ktorému ÚPVS elektronickú podobu výpisu z OR zašle.

tvom Qsign vyzve notára na archiváciu jeho archívnym zaručeným podpisom tak, že ho požiada o zadanie jeho PIN-u (4 až 12 miestny kód).⁵⁾

11. Notár zadá v programe NOTAR počet listov (strán), ktorý výtlačok výpisu obsahuje, aby sa tento údaj mohol následne zobraziť v osvedčovacej doložke.
12. Ak po max. 24 hodinách systém potvrdí, že k revokovaniu vydaného certifikátu poverenej fyzickej osoby (pracovníka MS SR) nedošlo, overenie je úplné.
13. Osvedčujúca osoba (notár) porovná listinnú podobu elektronického odpisu s elektronickým odpisom, pričom v rámci programu NOTAR sa aktivuje tlačidlo, ktoré automaticky vygeneruje osvedčovaciu doložku s pridaním spisovej značky NCRor, doložku notár vytlačí, podpíše, pripojí odtlačok svojej úradnej pečiatky a pripojí ju k výpisu.

Postup uvedený v bodoch 1 až 13 sa použije primerane aj vtedy, ak na účely vyhotovenia výstupu z informačných systémov verejnej správy predloží elektronický odpis údajov z informačného systému verejnej správy priamo žiadateľ napríklad tak, že ho prinesie na vlastnom médiu (USB kľúči).

Aj v takom prípade je totiž potrebné, aby žiadosť o materializáciu elektronickej podoby elektronického výpisu bola evidovaná, žiadosť vytlačená a žiadateľom podpísaná a archivovaná a taktiež vydaný výstup bude musieť byť opatrený osvedčovacou doložkou.

Záver a zamyslenie de lege ferenda

Platnosť certifikátu CIS končí 3. októbra 2007. Dovtedy treba v každom prípade zabezpečiť nové certifikáty pre notárov.

⁵⁾ Každý dokument, ktorý sa podpisuje ZEP-om, sa musí zobraziť v čitateľnej podobe, a ZEP možno pripojiť až po takejto vizualizácii. Vizualizácia je súčasťou aplikácie Qsign. Archívny elektronický podpis zabezpečuje, že po prezretí (zobrazení) dokumentu ho nebude možné v budúcnosti nijako pozmeňovať.

Treba, aby tieto nové certifikáty obsahovali okrem bežného zabezpečenia prístupu do programu NOTÁR aj archívny zaručený podpis notára.

Ako sa uvádza v dôvodovej správe k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 215/2002 Z.z. o elektronickom podpise, „väčšie rozšírenie zaručeného elektronického podpisu je závislé predovšetkým od pripravenosti štátnej a verejnej správy poskytovať elektronické služby občanom a podnikateľskej sfére“. V súčasnosti sa pripravujú agendy orgánov štátnej správy, ktoré počítajú s využitím zaručeného elektronického podpisu. K nim patria napríklad plne elektronické colné vybavovanie, agendy Ministerstva vnútra SR (register obyvateľstva a iné), kataster nehnuteľností, poisťovne, vydávanie cestovných dokladov, agenda priemyselného vlastníctva, obchodný register a ďalšie. S tým súvisí aj rozšírenie druhov informácií a výstupov, ktoré budú poskytované prostredníctvom ÚPVS.

Súčasný stav svedčí o tom, že realizácia vydávania listinnej podoby elektronického odpisu z informačného systému verejnej správy je nákladnou záležitosťou pre Komoru aj pre notárov, pričom treba rátať s miliónovými sumami (zakúpenie licencie na autorské dielo „QSign - Aplikácie pre ZEP“ od spoločnosti Ardaco, a.s., pre všetkých notárov, náklady notárov spojené s vystavením archívneho zaručeného podpisu, platby pre IT Support, Siemens IT Solutions and Services). Zatiaľ vôbec nie je zrejmé, či výsledný efekt bude zodpovedať vynaloženým nákladom. Napriek tomu ich však treba vynaložiť, keďže zákon s našou účasťou pri vydávaní výpisov z osobitných registrov počíta s tým, že je opodstatnené očakávanie, aby sa v budúcnosti po zapojení ďalších registrov do ÚPVS a po spriechodnení možnosti okamžitých platieb za poskytnuté informácie systém rozvinul tak, že ho bude možné využívať v širšom rozsahu.

De lege ferenda považujeme za potrebné, aby sa v rámci zákona o elektronickom podpise vytvorila legislatívna možnosť transformácie listinných dokumentov do elektronickej podoby za účinnosti notára, ktorý by zabezpečil zhodu listinnej podoby a elektronickej podoby listín, ktoré sa dokladajú k elektronickému podaniu (návrhu). Zároveň by bolo vhodné, aby sa umožnilo prepojenie ZEP-u notára s jeho funkciou, čo súčasná právna úprava neumožňuje.

Zákon o obchodnom registri totiž sice umožňuje elektronické podania, avšak prakticky ku každému podaniu (návrhu) je potrebné pripojenie príloh, ktoré sa vo veľkej väčšine prípadov nachádzajú v listinnej podobe. Tieto musia byť doručené na registrový súd súčasne, inak registrový súd naň neprihliada (§ 5a ods. 5 zákona č. 24/2007 Z.z., § 200aa ods. 1 OSP v znení zák. č. 24/2007 Z.z.).

Navyše kombinácia elektronického podania s listinnými prílohami eliminuje výhodu zníženia sadzby súdneho poplatku 50% z pevnej sumy ustanovenej v sadzobníku (§ 6 ods. 4 zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov).

Za problematické považujem v tejto súvislosti ustanovenie § 200aa ods. 1 OSP v znení zákona č. 24/2007 Z.z. posledná veta, ktoré osobe oprávnenej na podanie návrhu umožňuje vytvoriť elektronickú podobu listiny prevedením z listinnej podoby, ak sa podpisuje zaručeným elektronickým podpisom osoby oprávnenej na podanie návrhu alebo podnetu.

Ak teda napríklad konateľ spoločnosti požiada o zmenu v osobe spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným, stačí, aby zmluvu o prevode obchodného podielu (ktorej ani nebol účastníkom), ktorá bola vyhotovená v listinnej podobe a podpisy na nej boli v zmysle zákona úradne osvedčené, oskenoval a podpísal svojim zaručeným elektronickým podpisom a následne

zaslal elektronicky spolu s príslušným návrhom súdu. Ide podľa môjho názoru o celkom nepatričné prenesenie osvedčovacej právomoci, ktorá je zákonom zverená predovšetkým notárom prakticky na kohokol'vek, čo iste neprispieva ani k právnej istote a ani k prevencii trestnej činnosti.

Z PRAXE

K problematike zastúpenia maloletého z hľadiska notárskej praxe

A. Všeobecne o zastúpení

V rámci notárskej činnosti, ale aj v tzv. ďalšej činnosti podľa osobitného zákona (napr. činnosť notára ako súdneho komisaára v dedičských veciach) sú účastníkmi právnych úkonov, resp. konania často aj maloleté osoby. Vtedy je notár povinný skúmať, či maloletý účastník má sám spôsobilosť na právne úkony, prípadne procesnú spôsobilosť, resp. či je zastúpený spôsobom, ako to vyžaduje zákon. Otázkami zastúpenia v občianskom práve (tzv. hmotnoprávne zastúpenie) sa zaoberá Občiansky zákonník, zastúpenie v občianskom súdnom konaní (procesné zastúpenie) je riešené v Občianskom súdnom poriadku. Hmotnoprávne zastúpenie vzniká na základe zákona alebo rozhodnutia štátneho orgánu.

Spoločne sa takéto zastúpenie označuje ako zákonné zastúpenie. Zastúpenie môže tiež vzniknúť na základe plnomocenstva. Pre hmotnoprávne zastúpenie platí, že zástupca pri zastupovaní iného uskutočňuje právne úkony v jeho mene, prejavuje však pri nich svoju vôľu, pričom účinky z toho vznikajú priamo zastúpenému. Nejde teda o konanie v medziach určených osobou zastúpenou, ale zástupca sám, podľa vlastnej vôle dáva právnomu úkonu (či už

jednostrannému, dvojstrannému či viacstrannému) svoj obsah, s účinkami priamo pre zastúpeného.

Pri zákonnom zastúpení zastúpený na rozdiel od zástupcu nemusí mať spôsobilosť na právne úkony. So zákonným zastúpením počíta zákon u troch okruhov osôb. Sú to jednak maloleté deti, u ktorých určenie zákonného zástupcu upravuje zákon o rodine (zákon č. 36/2005 Z.z.). Ďalej sú to fyzické osoby, ktoré boli rozhodnutím súdu pozbavené spôsobilosti na právne úkony alebo ktorých spôsobilosť na právne úkony súd obmedzil. Ich zákonným zástupcom je súdom ustanovený opatrovník. Napokon súd môže ustanoviť opatrovníka aj tomu, pobyt koho nie je známy, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov alebo ak to vyžaduje verejný záujem, alebo ak je to potrebné z iného vážneho dôvodu.

V určitých situáciách môže dôjsť k stretu záujmu zastúpeného a jeho zákonného zástupcu. Pre taký prípad súd ustanoví osobitného (kolízneho) zástupcu. Jeho pôsobenie je obmedzené na konkrétny úkon a končí jeho završením. Ak sú zástupcami maloletých detí ich rodičia, stačí aj možnosť stretnutia záujmov medzi rodičmi a maloletými deťmi alebo medzi deťmi navzájom na to, aby rodičia boli vylúčení zo zastupovania detí v rozsahu, v akom môže dôjsť k stretnutiu týchto záujmov. Ak však ide o plnoleté osoby, hoci aj nespôsobilé na právne úkony, ustanoví im súd osobitného zástupcu iba vtedy, keď už dôjde k stretnutiu záujmov zákonného zástupcu so záujmami zastúpeného, alebo k stretnutiu záujmov tých, ktorí sú zastúpení tým istým zákonným zástupcom.

Procesné zastúpenie vychádza z hmotnoprávneho zastúpenia, keďže zákon ustanovuje, že osoba, ktorá nemôže pred súdom samostatne konať, musí byť zastúpená svojím zákonným zástupcom. Zákon však počíta aj s prípadmi, keď je účastníkom súdneho konania osoba, ktorá nemôže pred súdom samostatne konať

a súčasne nemá žiadne zastúpenie. Pre taký prípad súd ustanoví opatrovníka, ak je tu nebezpečenstvo omeškania. Rovnako súd postupuje, ak tak ustanovuje osobitný predpis. Ak by omeškanie nehrozilo, súd by mohol ex offo začať opatrovnícke konanie a ustanoviť takejto osobe opatrovníka ako zákonného zástupcu nielen pre dané súdne konanie, ale aj pre všetky ostatné záležitosti zastúpeného. Súd môže ustanoviť opatrovníka aj účastníkovi, ktorého pobyt nie je známy, ktorému sa nepodarilo doručiť na známu adresu v cudzine, alebo ak je doručenie písomnosti v cudzine spojené s ťažko prekonateľnou prekážkou, ďalej účastníkovi, ktorý je postihnutý duševnou poruchou alebo ktorý nie je schopný zrozumiteľne sa vyjadrovať. Opatrovník ustanovený súdom podľa § 29 OSP a § 31 zákona o rodine môže splnomocniť inú osobu na zastupovanie účastníka v takom rozsahu, v akom je oprávnený za účastníka konať (pozri stanovisko CPJ 227/85, Zb. sr. 87, 2-3, 155 Sta.).

Hmotnoprávne aj procesné zastúpenia možno vykonávať aj na základe splnomocnenia. Pri oboch druhoch zastúpenia je podmienkou, aby splnomocniteľ mal sám spôsobilosť na právny úkon alebo na konanie, ktorú spôsobilosť prenáša na splnomocnenca. Rozdiel medzi nimi spočíva v tom, že hmotnoprávne zastúpenie vzniká na základe dohody o plnomocenstve, ktorá je dvojstranným právnym úkonom medzi splnomocniteľom a splnomocnencom o poverení a prijatí zastupovania, o jeho rozsahu a dobe trvania. Na rozdiel od toho procesné zastúpenie na základe plnomocenstva vzniká udelením plnomocenstva zástupcovi, teda ide o jednostranný úkon zastúpeného. Záverom tejto časti treba uviesť, že zastúpenie (zákonným zástupcom aj splnomocnencom) je vylúčené pri zriadení závetu. Poručiteľ pri tomto právnom úkone môže iba osobne prejaviť svoju vôľu nakladať so svojím majetkom v prípade smrti.

B. Zastúpenie maloletých detí

Občiansky zákonník pri určení zákonného zástupcu maloletého dieťaťa odkazuje na zákon o rodine. Ten v druhej časti nazvanej Vzťahy medzi rodičmi, deťmi a ostatnými príbuznými v prvej hlave demonštratívne vymedzuje rozsah a obsah rodičovských práv a povinností a zaraďuje ich do troch okruhov, a to ako

- sústavnú a dôslednú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj maloletého dieťaťa,
- zastupovanie maloletého dieťaťa a
- správu majetku maloletého dieťaťa.

Rodičovské práva a povinnosti majú obaja rodičia od narodenia do plnoletosti dieťaťa, resp. do nadobudnutia jeho plnej spôsobilosti na právne úkony a pri ich výkone sú povinní chrániť jeho záujmy. Môžu však nastať situácie, že rodičovské práva môže vykonávať len jeden z rodičov, resp. ani jeden z rodičov, a to vtedy, ak druhý z rodičov nežije, jeden alebo obaja rodičia sú neznámi, nemajú spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, alebo bol výkon ich rodičovských práv a povinností obmedzený alebo pozastavený.

Rozvodom manželstva rodičovské práva nezanikajú ani jednému z rodičov a trvajú naďalej, súd je však povinný v rozvodovom rozsudku upraviť ich výkon na čas po rozvode. Najmä určí, komu maloleté dieťa zverí do osobnej starostlivosti, kto z rodičov ho bude zastupovať a spravovať jeho majetok. Súčasne určí, ako má rodič, ktorému nebolo maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, prispievať na jeho výživu, resp. schváli dohodu rodičov o výške výživného. Rozhodnutie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností možno nahradiť dohodou rodičov, ktorá však ku svojej vykonateľnosti vyžaduje schválenie súdu.

Natíska sa otázka, či rozvedenému manželovi, na ktorého neprešiel výkon rodičovských práv, vôbec zostávajú rodičovské práva a či nie je v situácii, ako keby

bol pozbavený rodičovských práv. Domnievam sa, že takýto výklad by bol príliš tvrdý. Zverenie zastupovania dieťaťa a správy jeho majetku sa zrejme týka len bežných vecí. Pokiaľ by išlo o podstatné veci a rozhodnutia týkajúce sa maloletého dieťaťa a správy jeho majetku, mal by sa vyžadovať aj súhlas druhého rodiča. Napokon ak zákon uznáva, dokonca preferuje možnosť rozvedených manželov dohodnúť sa o výkone rodičovských práv, potom je nutné pripustiť aj rôzne modalities a kombinácie tohto výkonu. Dohoda rozvedených manželov však podlieha schváleniu súdu, nielen pre posúdenie, či je v záujme maloletého dieťaťa, ale z procesného hľadiska aj preto, aby bola vykonateľná.

Obaja rodičia sú pri výkone rodičovských práv a povinností rovní. Predpokladá sa, že sa o výkone rodičovských práv dohodnú. Ak sa nedohodnú a ide o podstatnú vec, potom rozhodne na návrh niektorého z rodičov súd.

Podmienky a rozsah zastupovania maloletého dieťaťa ako zložky rodičovských práv a povinností, upravuje zákon o rodine v § 31. Maloleté dieťa nadobúda plnú spôsobilosť na právne úkony až nadobudnutím plnoletosti. Jedinou výnimkou je uzavretie hoci aj neplatného manželstva po 16. roku veku. Do nadobudnutia plnoletosti má maloleté dieťa spôsobilosť len na právne úkony, ktoré sú primerané jeho veku a rozumovej a vôľovej vyspelosti. Miera zastupovania sa teda s pribúdajúcim vekom dieťaťa znižuje.

Zásada rovnosti manželov platí aj pri zastupovaní maloletého dieťaťa. V bežných záležitostiach nie je potrebné spoločné konanie oboch rodičov, stačí konanie len jedného z nich. V záležitostiach, ktoré nemožno považovať za bežné, je potrebný súhlas oboch rodičov. Ak by takýto súhlas nebol daný, buď by sa muselo upustiť od zamýšľaného úkonu, alebo by o spornej veci rozhodoval súd. Zákon exemplifikatívne uvádza podstatné veci, ktoré si vyžadujú

zhodu oboch rodičov. Ide najmä o vysťahovanie maloletého do cudziny, otázky správy majetku maloletého dieťaťa, rozhodovanie o štátnom občianstve maloletého, pokiaľ je daná možnosť jeho výberu, poskytovanie zdravotnej starostlivosti, príprava na budúce povolanie a pod. Niektoré úkony svojou povahou vylučujú, aby ich za zastupované maloleté dieťa urobil niekto iný. Okrem možnosti spísania závetu po dovŕšení 15. roku veku nemožno zastupovať maloletého ani pri uznaní otcovstva, uzavieraní manželstva maloletým, ani pri vyslovení súhlasu s osvojením dieťaťa maloletého rodiča.

Platný zákon o rodine už nepozná schvaľovanie právneho úkonu maloletého jeho zákonným zástupcom tak, ako to bolo napríklad v Občianskom zákonníku z roku 1950, keď právne úkony maloletých osôb starších ako 15 rokov, na ktoré nemali spôsobilosť, podliehali privoleniu zákonného zástupcu. Vychádza sa z občiansko-právnej úpravy spôsobilosti, podľa ktorej majú maloletí spôsobilosť len na také právne úkony, ktoré sú svojou povahou primerané rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku. Ak je splnená táto podmienka, nie je potrebné žiadne ďalšie schvaľovanie. Vo všetkých ostatných veciach za nich koná ich zákonný zástupca.

V zásade právne úkony zákonného zástupcu nevyžadujú dodatočné schválenie súdom. Iná je situácia, ak ide o nie bežnú záležitosť týkajúcu sa správy majetku maloletého, kedy je na nakladanie s majetkom maloletého alebo nadobudnutie majetku maloletým potrebné schválenie súdom. Za iné než bežné veci sa považuje nadobudnutie, predaj, zaťaženie nehnuteľnosti, poskytnutie pôžičky, odmietnutie dedičstva a pod.

V bežnom živote však nie sú zriedkavé situácie, kedy ani jeden z manželov z rôznych dôvodov nemôže vykonávať svoje rodičovské práva a povinnosti, buď vôbec,

alebo len čiastočne. Zákon o rodine počíta aj s tým a pre zabezpečenie potrieb maloletých detí upravuje ďalšie inštitúty, uplatňujúce sa pri výpadku rodičov.

Majetkového opatrovníka môže súd ustanoviť na základe návrhu alebo aj ex offo, ak sú záujmy maloletého dieťaťa súvisiace so spravovaním jeho majetku ohrozené a rodičia sami neurobili alebo nie sú schopní urobiť vhodné opatrenia na ochranu majetku. Za majetkového opatrovníka môže byť ustanovená tak fyzická osoba, ako aj obec alebo iná právnická osoba. Podmienkou je, aby spĺňali predpoklad, že funkciu budú vykonávať v záujme maloletého dieťaťa. Preferuje sa však ustanovenie fyzickej osoby. Zákon ešte ustanovuje ďalšie pravidlá pre výkon funkcie majetkového opatrovníka, okrem iného aj povinnosť pravidelne predkladať súdu správy o nakladaní s majetkom. Zabezpečenie majetkových záujmov maloletého týmto spôsobom prichádza do úvahy najmä vtedy, ak rodičia nemajú dostatok znalostí alebo skúseností pre aktívne nakladanie s majetkom maloletého (napr. zdedený obchodný podiel v obchodnej spoločnosti, zdedenie autorských práv a pod.) alebo naopak, sú až priveľmi aktívni a s majetkom maloletého nakladajú rizikovým spôsobom. Preto zákon dáva súdu možnosť, aby svojim rozhodnutím ukladal aj konkrétne pokyny na správu majetku, napríklad zákaz scudzenia alebo zaťaženia nehnuteľností, povinnosť prenajať nehnuteľnosť a pod.

Po ukončení výkonu funkcie je majetkový opatrovník povinný predložiť súdu najneskôr do dvoch mesiacov záverečný účet.

Za výkon funkcie patrí majetkovému opatrovníkovi primeraná odmena určená súdom a má tiež nárok na náhradu nákladov spojených so správou majetku maloletého dieťaťa. Treba zdôrazniť, že pokiaľ ide o nakladanie s majetkom maloletého presahujúce rámec bežnej veci, treba na to

schválenie súdu. Súd však v rozhodnutí o ustanovení majetkového opatrovníka môže podmieniť platnosť právneho úkonu opatrovníka svojim súhlasom, a to aj v prípade, ak ide o bežné veci. Ustanovenie majetkového opatrovníka nie je podmienené rozhodnutím o obmedzení rodičovských práv a povinností. V tejto situácii bude mať maloleté dieťa dvoch zákonných zástupcov (rodič a majetkový opatrovník). Majetkový opatrovník bude zákonným zástupcom dieťaťa vo veciach ochrany jeho majetku. V ostatných veciach bude pôsobiť ako zákonný zástupca rodič.

Ochranu záujmov maloletých detí zabezpečuje zákon o rodine aj ďalšími inštitútmi spoločne označovanými ako náhradná starostlivosť. Je ňou zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča, ďalej pestúnska starostlivosť a napokon ústavná starostlivosť. Spoločnými znakmi náhradnej osobnej starostlivosti a pestúnskej starostlivosti je okrem starostlivosti o dieťa aj právo zastupovať maloleté dieťa a spravovať jeho majetok v bežných veciach. Rodičia maloletého dieťaťa vykonávajú práva a povinnosti vyplývajúce z rodičovských práv a povinností len v rozsahu, v akom nepatria osobe, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti. Pestúnovi, na rozdiel od osoby vykonávajúcej náhradnú osobnú starostlivosť, prináleží za výkon pestúnskej starostlivosti príspevok vo výške upravenej v zákone o pestúnskej starostlivosti a o príspevkoch pestúnskej starostlivosti (zákon č. 265/1998 Z.z. v znení neskorších predpisov). Ak nie je možné zabezpečiť výkon rodičovských práv prostredníctvom náhradnej osobnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti, nariaďuje sa ústavná starostlivosť. Aj po nariadení ústavnej starostlivosti vzťah medzi dieťaťom a rodičmi naďalej trvá. Ich práva vychovávať dieťa sú obmedzené len v takom rozsahu, v akom boli priznané ústavnému zariadeniu. Rodičia

sú však aj naďalej oprávnení zastupovať svoje dieťa a spravovať jeho majetok, pokiaľ len nenastali dôvody na ustanovenie poručníka alebo ak došlo k obmedzeniu ich rodičovských práv, k ustanoveniu opatrovníka.

Vo všetkých uvedených prípadoch zostávajú rodičia alebo aspoň jeden z nich zákonným zástupcom dieťaťa. To neplatí, ak by súd rozhodol aj o pozbavení rodičovských práv, pozastavení výkonu rodičovských práv, ak by obaja rodičia boli zbavení spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu alebo ak by obaja zomreli. Vtedy by súd ustanovil poručníka, ktorý by zabezpečoval výchovu maloletého dieťaťa, zastupoval by ho a spravoval jeho majetok. Poručník pritom nemusí osobne zabezpečovať starostlivosť o dieťa, tá môže byť zabezpečená v rámci náhradnej starostlivosti, ako je už uvedené. Ak by si to situácia vyžadovala, až do ustanovenia poručníka by súd mohol ustanoviť opatrovníka (ad hoc) na zastupovanie maloletého v konkrétnych veciach.

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že úprava zabezpečenia práv maloletého môže byť v určitých prípadoch dosť zložitá. Nič to však nemení na tom, že otázka, kto má právo a povinnosť jednotlivé záujmy maloletého obhajovať, musí byť dôsledne zistená.

C. Zastupovanie pri právnych úkonoch

Ako už bolo uvedené, vo veciach správy majetku maloletého dieťaťa presahujúcich bežnú správu sa vyžaduje schválenie úkonu zákonného zástupcu súdom. Písomná forma právneho úkonu je potrebná, ak ide o zmluvy o prevode nehnuteľností, ako aj iné zmluvy, pre ktoré to vyžaduje zákon alebo dohoda účastníkov. Takýto právny úkon sa stane perfektným až po tom, čo je právny úkon zákonného zástupcu schválený súdom. Až do doby rozhodnutia súdu sú však účastníci zmluvy svojimi prejavmi vôle viazaní.

Osobitná situácia nastáva, ak je popri maloletom účastníkom konania alebo právneho úkonu aj jeho zákonný zástupca. Podľa zákona o rodine čo aj len možnosť kolízie záujmov maloletého a jeho zákonného zástupcu vyvoláva nutnosť ustanoviť pre daný prípad osobitného (kolízneho) opatrovníka, ktorý zastupuje maloletého. Opatrovníkom môže byť fyzická osoba, ktorá je plne spôsobilá na právne úkony a ktorej záujmy sa nemôžu dostať do rozporu so záujmami maloletého dieťaťa, pričom musí s ustanovením za kolízneho opatrovníka súhlasiť. Opatrovníkom môže byť aj právnická osoba, najčastejšie prichádza do úvahy orgán sociálnoprávnej ochrany detí. V takomto prípade sa jeho súhlas s ustanovením nevyžaduje.

Ustanovenie kolízneho opatrovníka musí predchádzať spísaniu zmluvy. Nie je teda procesne správne, ak osoba, či už fyzická alebo právnická, vykonáva úkon za maloletého predtým, ako dôjde k ustanoveniu za kolízneho opatrovníka.

Či už maloletého účastníka zastupuje jeho zákonný zástupca (rodič), alebo kolízny opatrovník, úkony oboch podliehajú schváleniu súdu starostlivosti o maloletých. Podľa zákona o rodine sú obaja rodičia pri výkone rodičovských práv a povinností rovnocenní a každý z nich môže maloleté dieťa zastúpiť samostatne, takže zásadne nie je potrebné, aby rodičia vystupovali spoločne. Ak však ide o podstatnú záležitosť, vyžaduje sa súhlas oboch rodičov. Nakladanie s majetkom možno považovať za podstatnú záležitosť, preto sa javí ako potrebné preveriť, či prejav zastupujúceho rodiča je tiež výrazom vôle druhého rodiča, ktorý nevystupuje ako bezprostredný zástupca maloletého. Pokiaľ by druhý rodič vyslovil nesúhlas, sú dané podmienky na postup podľa § 35 zákona o rodine (rozhodovanie súdu pri nezhode rodičov). Neodporúča sa riskovať a spoliehať sa až na konanie o schválení

úkonu na súde, v rámci ktorého si súd starostlivosti o maloletých stanovisko druhého rodiča zaiste bude zisťovať a práve nesúhlas druhého rodiča môže byť dôvodom na neschválenie úkonu.

D. Zastupovanie v dedičskom konaní

Problematika zastupovania maloletého účastníka je pomerne frekventovaná aj v dedičskom konaní, kde sú činní notári ako súdom ustanovení súdni komisári poverení na vybavenie dedičskej veci. Aj v dedičskom konaní prichádza do úvahy zastúpenie maloletého buď priamo zákonným zástupcom, alebo ak by bola čo len možnosť kolízie záujmov zákonného zástupcu a maloletého dediča, zastúpenie kolíznym opatrovníkom. Zákonného zástupcu netreba ustanovovať osobitným rozhodnutím, naproti tomu v prípade možnej kolízie záujmov sa kolízny opatrovník ustanovuje osobitným rozhodnutím súdu. Posúdenie otázky, či je tu čo len možnosť kolízie záujmov zákonného zástupcu a maloletého dediča alebo kolízia záujmov viacerých maloletých dedičov zastúpených tým istým zákonným zástupcom, je vždy individuálne. Možnosť kolízie je vždy daná, ak je zákonný zástupca súčasne dedičom v tej istej veci a tiež, ak je účastníkom dedičského konania len v štádiu vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Rovnako je možnosť kolízie predpokladaná, ak jeden zákonný zástupca zastupuje súčasne viacerých maloletých dedičov. V týchto prípadoch sú tiež vylúčené kombinácie, pri ktorých by každý z rodičov zastupoval iného maloletého dediča, alebo jedného maloletého dediča by zastupoval ako zákonný zástupca rodič a druhého kolízny opatrovník.

Možnosť kolízie záujmov je vždy daná aj v právnom vzťahu medzi maloletým dieťaťom a manželom zákonného zástupcu alebo medzi súrodencami bez ohľadu na to, či sú plnorodí alebo polorodí, alebo

že plnoletý súrodenec koná vo vlastnom mene.

Aj úkon kolízneho opatrovníka podlieha schváleniu súdu starostlivosti o maloletých.

V konaní o schválení úkonu zákonného zástupcu alebo osobitného opatrovníka súd obvykle ustanovuje ešte ako „procesného kolízneho opatrovníka“ príslušný Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚP-SVaR).

Povinnosťou súdneho komisára povereného vybavením dedičskej veci je od samého začiatku skúmať, či sú splnené podmienky konania. K nim patrí aj zistenie, či účastníci konania majú spôsobilosť byť účastníkmi konania, či majú procesnú spôsobilosť, ak nie, či sú riadne zastúpení. Ak je účastníkom dedičského konania maloleté dieťa, súdny komisár zistí, či môže byť zastúpené svojím zákonným zástupcom bez toho, že by hrozila čo len možnosť kolízie ich záujmov. Túto otázku treba vyriešiť hneď na začiatku dedičského konania, ešte predtým, ako je účastníkom dané poučenie o možnosti a následkoch odmietnutia dedičstva. Ak vznikne potreba ustanoviť maloletému účastníkovi kolízneho opatrovníka, príslušným na rozhodovanie je súd starostlivosti o maloletých, v obvode ktorého má maloletý svoje bydlisko [§ 88 ods. 1 písm. c) OSP], keďže ide o konanie vo veciach starostlivosti o maloletých. Miestna príslušnosť všeobecného súdu vo veciach starostlivosti o maloleté dieťa sa určuje podľa okolností, ktoré tu boli v čase prvého rozhodnutia súdu, a trvá po celú dobu konania (tzv. zásada perpetuatio fori). Zmena takto určenej príslušnosti je zásadne možná len postupom podľa ustanovenia § 177 ods. 2 OSP (R 45/1997), teda ak sa zmenia okolnosti, podľa ktorého sa miestna príslušnosť posudzuje, a súčasne ak je to v záujme maloletého. Opatrovníka by preto nemal ustanovovať procesný (dedičský) súd v konaní, kde kolízia záujmov hrozí. Nedodržanie tohto po-

stupu však nie je takou procesnou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej.

Ako už bolo spomenuté, aj v dedičskom konaní môže byť za opatrovníka ustanovená fyzická osoba, ktorá je plne spôsobilá na právne úkony, ktorej záujmy sa nemôžu dostať do rozporu so záujmami maloletého dieťaťa a s ustanovením za kolízneho opatrovníka súhlasí. Opatrovníkom môže byť aj právnická osoba. Najčastejšie prichádza do úvahy príslušný úrad práce sociálnych vecí a rodiny ako orgán štátnej správy na úseku sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Jeho úlohy a právomoci sú zhrnuté v § 73 ods. 2 zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Patrí k nim aj vykonávanie funkcie kolízneho opatrovníka podľa osobitného predpisu (zákon o rodine). V tomto prípade sa súhlas s ustanovením nevyžaduje.

Dedičské konanie pozostáva z viacerých štádií. V nich sa očakáva súčinnosť dedičov v podobe vyhlásení, vyjadrení k preberaným skutočnostiam, podávaní procesných návrhov a napokon aj uzavieraní dohôd účastníkov vo veciach, kde to zákon umožňuje. Nie každý úkon urobený v priebehu dedičského konania však vyžaduje schválenie súdu starostlivosti o maloletých. Môže ísť o úkony zákonného zástupcu (kolízneho opatrovníka) urobené v rámci súčinnosti účastníkov s dedičským súdom ako napríklad vyjadrovanie sa k dôkazom, ktoré sa vykonali, kladenie otázok svedkom, znalcom a pod. v štádiu obstarávania úplných podkladov na rozhodnutie, predbežného šetrenia, zabezpečenia dedičstva, zisťovania hodnoty poručiteľovho majetku, súpise na mieste samom a ustálenia rozsahu aktív a pasív dedičstva a pod.

Pri určení, kedy už nejde o bežnú záležitosť vo veci správy majetku maloletého, treba vychádzať najmä z príslušných

ustanovení zákona o rodine. V zmysle § 28 OZ a nadväzujúcich ustanovení zákona o rodine (§ 32 – správa majetku maloletého dieťaťa) sú rodičia pri právnych úkonoch, ktoré nie sú bežnou záležitosťou pri správe majetku maloletého, povinní žiadať súd o ich schválenie. Ide najmä o úkony smerujúce k nadobudnutiu, zaťaženiu, scudzeniu kmeňového majetku, predovšetkým nehnuteľností, o odmietnutie dedičstva, uzatváranie dedičskej dohody a pod.

Maloletý potomok poručiteľa má vždy postavenie neopomenuteľného dediča. Ak teda poručiteľ zanechal závet, ktorým ukrátil neopomenuteľný podiel maloletého potomka, potom v tejto časti ide o relatívnu neplatnosť závetu, ktorej by sa mal zákonný zástupca dovoliť. Vyhlásenie o tom, že sa neuplatňuje právo dovoliť sa neplatnosti (§40a ods. 1 OZ) závetu pre jeho rozpor s ustanovením § 479 OZ, urobené zákonným zástupcom maloletého alebo iného opatrovanca v konaní pred štátnym notárstvom (teraz súdom), musí byť schválené súdom starostlivosti o maloleté deti alebo opatrovníckym súdom (§28 OZ a § 176 ods.1 a 2 OSP i § 193 OSP, pozri R 31/1990). Rovnako tak: Vyhlásenie zákonného zástupcu, že sa nedovoľáva relatívnej neplatnosti závetu je nutné považovať za nakladanie s majetkom maloletého potomka, pretože nedovolaním sa neplatnosti závetu sa fakticky zmenší jeho dedičský podiel. Na takýto právny úkon zákonného zástupcu je teda tiež potrebné schválenie opatrovanského súdu (pozri stanovisko Cpjf 90/89, Zb.sr. 90, 9-10, 397 Sta).

Odmietnutie dedičstva v mene maloletého urobené zákonným zástupcom alebo kolíznym opatrovníkom je tiež právny úkon, ktorý bez výnimky podlieha schváleniu súdu starostlivosti o maloletých. Ide o vážny úkon, ktorý je nezvratný a ktorý by aj pri najmenej neuváženosti mohol spôsobiť maloletému nenahraditeľnú majetkovú ujmu. Naproti tomu vyhlásenie

o neodmietnutí dedičstva nebýva predmetom schvaľovania súdu najmä vo veciach, kde je od začiatku zjavný aktívny stav dedičstva. Na rozhodnutie o schválení právneho úkonu odmietnutia dedičstva urobeného v zastúpení maloletého dediča jeho zákonným zástupcom musí mať súd starostlivosť o maloletých zistené údaje o povahe, druhu a cene majetku poručiteľa a o výške jeho dlhov (R 46/1977).

Ak mal poručiteľ v čase svojej smrti s pozostalým manželom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve, o ktorého vyporiadaní sa nezačalo konanie na súde, vyporiada sa tento majetok v konaní o dedičstve, a to podľa zásad určených v Občianskom zákonníku. Občiansky súdny poriadok v súvislosti s vyporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva manželov hovorí o možnosti uzavrieť „dohodu medzi pozostalým manželom a dedičmi“, ktorá môže byť uzavretá písomne alebo ústne do zápisnice a možnosti „vyporiadať tento majetok“ súdom príslušným na konanie o dedičstve, ak nedôjde k dohode. Ak sú vo veci dané podmienky na vydanie osvedčenia o dedičstve, je jednou z jeho obsahových náležitostí aj „vyhlásenie dedičov“ o spôsobe a obsahu vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov zaniknutého smrťou poručiteľa. Je nesporné, že musí ísť o zhodné vyhlásenie, teda také, ktorému predchádzala dohoda dedičov s pozostalým manželom. Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa vykoná, aj keď zaniklo iným spôsobom ako smrťou jedného z manželov (pozri ďalej), pričom obsah vyporiadania bude tiež súčasťou osvedčenia o dedičstve. Umožňuje to uvádzacia veta § 175zca ods. 2) OSP: „Osvedčenie o dedičstve obsahuje najmä ...“ Pre úplnosť treba ešte dodať, že ak je pozostalý manžel jediným dedičom, alebo ak nežije už ani jeden z manželov, bezpodielové spoluvlastníctvo sa nevyporiadava. Pri súpise dedičstva sa z vecí patriacich do bezpodielového spolu-

vlastníctva zahrnú tie, ktoré by ináč boli pojaté do dedičstva, ak by sa prevádzalo vyporiadanie podľa zákonných zásad. K vyporiadaniu nedôjde ani v prípade, ak tomu bráni uplynutie trojročnej lehoty od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov (§ 149 ods. 4 OZ).

Z platnej právnej úpravy vyplýva, že predpokladom ďalšieho postupu v dedičskom konaní je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, a to bez ohľadu na formu tohto vyporiadania. K uzavretiu dohody nemusí dôjsť priamo na súde (pred súdnym komisárom), ako tomu nasvedčuje znenie § 175l ods. 2 OSP, ktoré poskytuje možnosť dohody uzavretej písomne (doloženej do dedičského spisu) alebo ústne do zápisnice (prejavenej na pojednávaní). Obdobne sa postupuje aj v prípadoch, keď bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo inak ako smrťou poručiteľa. Môže ísť o ďalších päť možností, a to ak si manželia vyhradili vznik bezpodielového spoluvlastníctva manželov ku dňu zániku manželstva a jeden z nich zomrie, bezpodielové spoluvlastníctvo manželov bolo zrušené súdom za trvania manželstva zo závažných dôvodov alebo preto, že jeden z manželov získal oprávnenie na podnikateľskú činnosť, bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo rozvodom alebo vyhlásením manželstva za neplatné, bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo pred smrťou poručiteľa vyhlásením konkurzu na majetok jedného z manželov a napokon ak bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo za trvania manželstva uložením trestu prepadnutia majetku odsúdeného manžela. Okrem pozostalého manžela môžu byť teda účastníkmi vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov v dedičskom konaní podľa spôsobu zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov aj bývalý manžel, štát, prípadne správca ustanovený v konkurznom konaní.

Zákon v § 175b explicitne pozostalého manžela ako účastníka dedičského konania neuvádza (opomenieme situáciu, že pozostalý manžel je súčasne aj dedičom), avšak v ustanovení § 175l ods. 2 OSP sa rieši stav, keď rozhodnutie o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov závisí od skutočnosti, ktorá zostala medzi „účastníkmi“ sporná, čím vlastne priznáva pozostalému manželovi (prípadne iným uvedeným subjektom) postavenie účastníka. Odkazom na § 175k ods. 3 sa súd obmedzí len na zistenie spornosti a v ďalšom konaní sa na ne neprihliada. Aj § 175k ods. 3 používa termín „medzi účastníkmi sporné“.

Napriek nespornému ustáleniu masy majetku tvoriaceho bezpodielové spoluvlastníctvo manželov nemusí dôjsť medzi účastníkmi k dohode o vyporiadaní a pre taký prípad vykoná vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov dedičský súd.

Úkony zákonného zástupcu alebo kolízneho opatrovníka smerujúce k uzavretiu dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nie je možné považovať za bežnú správu majetku maloletého, pretože výsledok dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov má priamy vplyv na rozsah a bonitu aktív dedičstva, a teda ovplyvňuje aj hodnotu dedičského podielu maloletého dediča.

Podľa § 149a Občianskeho zákonníka ak sa dohody medzi manželmi o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov týkajú nehnuteľnosti, musia mať písomnú formu a nadobúdajú účinnosť vkladom do katastra. Avšak ak dôjde k takejto dohode v rámci dedičského konania, je výsledok dohody obsiahnutý v uznesení o dedičstve alebo v osvedčení o dedičstve, ktoré nadobúda účinky právoplatného uznesenia. Obe listiny sú záznamovými listinami a práva k nehnuteľnostiam sa podľa nich zapisujú na katastri nehnuteľností záznamom.

Právo na podanie žiadosti o pokračovanie, ak sa vo veci vydalo osvedčenie o dedičstve, má aj ten, kto bol účastníkom konania iba v štádiu vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Pokiaľ došlo k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov samostatným uznesením súdu, má právo opravného prostriedku proti uzneseniu.

Ďalší postup súdneho komisára pri prejednávani veci, v ktorej je účastníkom konania aj maloletý dedič a v ktorej je potrebné aj vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov závisí od toho, akým procesným spôsobom bude vec vybavovaná. Ak vo veci bude vydané uznesenie o dedičstve, môže byť v zmysle ustanovenia § 175q ods. 2 súčasťou uznesenia o dedičstve aj uznesenie o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a uznesenie o určení všeobecnej ceny majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva. Ak však dôjde k dohode účastníkov o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, netreba o tom vydávať osobitné uznesenie a v záverečnom uznesení sa kumulujú len uznesenie o určení všeobecnej ceny majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva s niektorou z možností ukončenia konania uvedenou v § 175q OSP.

Ak sa v dedičskom konaní vydáva osvedčenie o dedičstve, domnievam sa, že toto môže tiež kumulovať jednotlivé štádiá dedičského konania a súd starostlivosti o maloletých môže v jednom konaní schváliť všetky právne úkony zákonného zástupcu alebo kolízneho opatrovníka smerujúce k dedičskej dohode. V prípade nesúhlasu súdu starostlivosti o maloletých s ktorýmkoľvek čiastkovým úkonom zákonného zástupcu (kolízneho opatrovníka), by nebolo možné ani schváliť úkon dedičskej dohody, pretože perfektnosť jednotlivých štádií konania je podmienkou platnosti konečného vyporiadania dedičstva. V tejto súvislosti však možno odporučiť

postup, podľa ktorého sa jednotlivé štádiá konania vrátane dedičskej dohody zaznamenajú do zápisnice o pojednávaní obsahujúcej návrhy dohôd účastníkov a v takomto stave sa vec odstúpi súdu starostlivosti o maloletých na schválenie. Až po schválení úkonov zákonného zástupcu (kolízneho opatrovníka) a vrátení dedičského spisu súdnemu komisárovi by sa mohlo vo veci vydať osvedčenie o dedičstve.

Popri obvyklých obsahových náležitostiach by osvedčenie o dedičstve obsahovalo aj údaj o tom, že bol ustanovený kolízny opatrovník, a o tom, že bol schválený úkon zákonného zástupcu alebo kolízneho opatrovníka aj s uvedením spisovej značky príslušných uznesení súdu a dňa nadobudnutia ich právoplatnosti. Opačný postup, teda vydanie osvedčenia a následné predkladanie jeho obsahu na schválenie úkonov zákonných zástupcov (kolíznych opatrovníkov) hmotnoprávne ani procesne neobstojí, pretože vydanie osvedčenia o dedičstve by vychádzalo z právnych úkonov, ktoré ešte nenadobudli platnosť. Okrem toho by sa takým postupom mohla vyvolať patová procesná situácia, ak by k schváleniu úkonov súdom starostlivosti o maloletých nedošlo. Zákon totiž nepozná iný spôsob straty platnosti osvedčenia o dedičstve okrem podania žiadosti o pokračovanie v konaní. Takýto výklad podporuje aj rozhodnutie 4 Cz 71/69 (Zb.sr. 70, 7, 343 Sta) „... pokiaľ nie je právny úkon uzavretia dohody urobený zástupcom maloletého dediča právoplatne schválený súdom starostlivosti o maloleté deti, nie je ešte perfektný a štátne notárstvo nemôže prikročiť k schváleniu dohody dedičov, tým menej k vydaniu potvrdenia o nadobudnutí dedičstva podľa dohody dedičov“.

V tejto súvislosti je vhodné upozorniť aj na judikát R 34/1976 (s.138): Schválenie dohody o vyporiadaní dedičstva s tým, že bude schválená za maloletého príslušným súdom, znamená, že by rozhodnutie štát-

neho notárstva bolo nesprávne viazané na podmienku. Dohodu dedičov, ktorej účastníkom je maloleté dieťa, možno schváliť až po tomto rozhodnutí príslušného súdu.

Novela Občianskeho súdneho poriadku vykonaná zákonom č. 341/2005 Z.z. účinná od 1. septembra 2005 podmienila vydanie osvedčenia o dedičstve súhlasom účastníkov. Nepriamo je tým daná aj možnosť vyhnúť sa forme vydania osvedčenia o dedičstve, aj keď by na to boli ináč splnené zákonné podmienky. Potom by mohlo nastúpiť kumulované uznesenie o dedičstve navrhnuté a vypracované súdnym komisárom na základe prejednávania veci s účastníkmi tak, ako to už bolo uvedené.

Nie je však správny taký postup, ak sa aj v prípade maloletých dedičov nedá účastníkom možnosť ukončenia dedičskej veci dedičskou dohodou a bez ohľadu na to sa hneď pristupuje k potvrdeniu dedičstva podľa dedičských podielov. Podľa praxe súdov sa takýmto postupom odoberá maloletému dedičovi možnosť konať pred súdom, pretože mu nebolo umožnené uzavrieť dedičskú dohodu, aj keď takáto vôľa zo strany zákonného zástupcu (kolízneho opatrovníka) bola. Nezanedbateľné je aj to, že dedičská dohoda umožňuje neporovnateľne väčšiu variabilitu vyporiadania dedičstva, ako je to pri potvrdení dedičstva podľa dedičských podielov.

Aj výsledky dedičskej dohody by však mali zaručovať maloletému dedičovi dedenie v rozsahu zodpovedajúcom minimálne jeho zákonnému dedičskému podielu. Pokiaľ by to tak nebolo, súd starostlivosti o maloletých by zrejme právny úkon zákonného zástupcu alebo kolízneho opatrovníka neschválil. Dedičstvo, ktoré maloletému dedičovi pripadne na základe výsledkov dedičského konania, sa priraduje k jeho základnému majetku, s ktorým by sa v zásade nemalo počas maloletosti dediča disponovať a mal by sa v plnej výške zachovať do dovŕšenia jeho plnoletosti. Vý-

nimku z tohto pravidla pripúšťa zákon len v špecifických prípadoch, ak by vznikol bez zavinenia osôb, ktoré sú povinné maloletému dieťaťu poskytovať výživu, hrubý nepomer medzi ich majetkovými pomermi a majetkovými pomermi maloletého dieťaťa, možno na uspokojovanie potrieb maloletého dieťaťa, prípadne v primeranom rozsahu aj na uspokojovanie potrieb rodiny použiť aj majetok maloletého. Na druhej strane však výnosy plynúce zo základného majetku maloletého (napr. príjmy z prenájmu, výnosy z predaja poľnohospodárskych plodín, bankové úroky a pod.) možno priebežne používať na uspokojovanie potrieb maloletého a takýmto spôsobom vlastne vylepšovať jeho životnú úroveň nad rámec možností rodičov.

Zásadu nedotknuteľnosti základného majetku maloletého je potrebné zohľadňovať aj pri formulácii dedičskej dohody. Ak má byť maloletý dedič vyplácaný zo svojho dedičského podielu, treba starostlivo zväziť lehotu na vyplatenie, ktorá musí byť časovo primeraná.

Obvykle sa vyplácajúci dedič zaviazne na zloženie peňažnej sumy na vkladový účet alebo na bežný účet v ktoromkoľvek peňažnom ústave v SR. Zriaďovanie vinkulácie vkladu na dovŕšenie plnoletosti maloletého dediča však spochybňuje judikát R 84/1970 „rozhodnutie obmedzujúce práva matky v dispozícii s majetkom maloletých detí (napr. formou vinkulácie vkladov) je vlastne rozhodnutím o obmedzení rodičovských práv matky, takéto rozhodnutie môže byť vydané iba v riadne začatom konaní.“ Vinkulácia nie je potrebná aj z toho dôvodu, že súd starostlivosti o maloletých má všetky možnosti na to, aby kontroloval plnenie povinností zákonného zástupcu, teda v prvom rade, či výplatu pre maloletého v určenom termíne uskutočnil a v ďalších obdobiach, ako s vkladom maloletého narábal. V tomto smere je vhodné poučiť zákonných zástupcov o tom, že nemožno brať povinnosť výplaty

maloletého dediča len ako formalitu. Okrem dohľadu súdu starostlivosti o maloletých po dobu maloletosti dieťaťa poskytuje aj zákon o rodine osobe, ktorá dovŕšila plnoletosť, možnosti akejsi spätnej kontroly. V prvom rade sú rodičia povinní odovzdať dieťaťu majetok, ktorý spravovali, najneskôr do 30 dní od dosiahnutia plnoletosti dieťaťa. Okrem toho majú maloleté, ale aj plnoleté deti právo požadovať od rodičov alebo iných osôb, ktoré spravovali ich majetok, vyúčtovanie správy ich majetku v trojročnej prekluzívnej lehote, ktorá začína plynúť od okamihu skončenia správy. Týmto okamihom môže byť dovŕšenie plnoletosti dieťaťa alebo právoplatné rozhodnutie o ukončení správy majetku u doterajšieho správcu ešte počas maloletosti dieťaťa.

V záverečných statiach môjho príspevku som sa čiastočne odklonil od procesného aspektu zastupovania maloletého účastníka naznačením niektorých otázok týkajúcich sa už samého vyporiadania dedičstva. Vecnoprávna problematika zastúpenia maloletého účastníka dedičského konania je samozrejme nepomerne širšia a zložitejšia a zaslúžila by si samostatný príspevok. Spôsobené je to stále zložitejšími vlastnickými a majetkovými pomermi poručiteľov po prechode ekonomiky na trhové hospodárstvo a s tým spojeným rozvojom podnikateľských aktivít, nových foriem kapitálových a finančných aktív aj celkovo väčšou pestrosťou aktív a pasív dedičstva. Preto aj rozhodovanie o dedičských právach maloletých dedičov sa stáva čoraz náročnejšie. Avšak, ako už bolo povedané, táto problematika tematicky už presahuje zámer tohto príspevku, preto bola spomenutá len okrajovo.

*JUDr. Štefan Kutenič
notár so sídlom v Žiari nad Hronom*

Použitá literatúra

Občiansky súdny poriadok. Bratislava, Vydavateľstvo Nová práca 2006.

BAJCURA, A. a kol.: Občiansky súdny poriadok. Komentár. I. diel. Bratislava, Eurounion 1996.

FICOVÁ, S. – SVOBODA, J.: Zákon o rodine. Komentár, judikatúra, súvisiace predpisy a vzory rodinnoprávnych podaní. Bratislava, Eurounion 2005.

PAVELKOVÁ, B. – KUBÍČKOVÁ, G. – ČEČOTOVÁ, V.: Zákon o rodine, Komentár s judikatúrou. Šamorín, Heuréka 2005.

ČIERNA, A. – FARKAŠOVSKÝ, J. – KOVÁCS, K. – KOVÁČ, M. – PAVLOVIČ, M.: Notársky poriadok. Komentár. Bratislava, IURA EDITION 2006.

Rozhodnutie Krajského súdu v T., uloženie poriadkovej pokuty Správe katastra v S.

Súd prvého stupňa uznesením napadnutým odvolaním uložil Katastrálnemu úradu B., Správa katastra S. poriadkovú pokutu vo výške 10 000 Sk v zmysle § 53 ods. 1 OSP, pretože objednávku z 9. septembra 2005 katastrálny úrad prevzal 14. septembra 2005, túto nevybavil a nereagoval ani na urgenciu adresovanú do rúk riaditeľa z 11. apríla 2006, ktorú prevzal 13. apríla 2006, pričom bol upozornený, že pokiaľ nebude objednávka vybavená do 10 dní, súd pristúpi k aplikácii poriadkového opatrenia podľa § 53 ods. 1 OSP.

Proti tomuto uzneseniu podal v zákonnej lehote odvolanie Katastrálny úrad v B., Správa katastra S. Poukázal na to, že katastrálny úrad sa spravuje zákonom č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam, keď v zmysle § 69 ods. 1 zákona správa katastra vyhotoví na požiadanie potvrdený výpis alebo potvrdenú kópiu zo súboru geodetických informácií, potvrdený výpis alebo potvrdenú kópiu zo súboru popisných informácií, z pozemko-

vých kníh a zo železničnej knihy, ako aj identifikáciu parcely. Potvrdený výpis alebo kópia, ako aj identifikácia parcely sú verejné listiny. Správe katastra žiadny predpis neukladá, v akej lehote má vybaviť žiadosti fyzických a právnických osôb vrátane štátnych orgánov o poskytnutie geodetickej informácie alebo popisnej informácie z katastra operátu správy katastra. Správa katastra je zafixovaná veľkým množstvom podaní o poskytnutie informácií od fyzických a právnických osôb z dôvodu prebiehajúcej masívnej výstavby, ako aj prebiehajúcich konaní o navrátenie vlastníctva pôdy oprávneným osobám. Správny orgán vybavil predmetnú vec prípisom zo 4. júla 2006, v ktorom sa uvádza, že na poručiťela neeviduje Správa katastra žiadny nehnuteľný majetok, teda žiadny list vlastníctva ani pozemkovoknižnú vložku z pozemkovej knihy, ktorú správa katastra spravuje. Správa katastra nemala záujem spôsobiť prieťahy v dedičskom konaní. Preto navrhol uznesenie súdu prvého stupňa zrušiť a vec mu vrátiť na nové konanie.

Krajský súd v T. ako odvolací súd (§ 10 ods. 1 OSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 202 OSP), a to v zákonom ustanovenej lehote (§ 204 OSP), preskúmal napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa bez nariadenia odvolacieho pojednávania [§ 214 ods. 2 písm. c) OSP], pretože odvolanie smeruje proti uzneseniu, a dospel k záveru, že uznesenie súdu prvého stupňa je vecne správne.

Predmetom tohto konania je prejednanie novoobjaveného majetku po poručiťelovi nebohom Š. R., ktorý zomrel 30. decembra 1984, naposledy bytom v K. Pôvodné dedičské konanie po poručiťelovi bolo vedené Štátnym notárstvom v G. pod č. k. D 496/85 a po právoplatnom skončení tohto dedičského konania podala právna nástupkyňa po poručiťelovi M. K. návrh na prejednanie ďalšieho dedičstva po

poručiteľovi, pričom do dedičstva má patriť majetok získaný rozhodnutím o doplnkovom prídele z 20. septembra 1956 (č. 1. 22 spisu).

Súd prvého stupňa prostredníctvom súdneho komisára požiadal Katastrálny úrad B., Správu katastra S., o zaslanie listu vlastníctva č. 796 k.ú. Reca a všetky listy vlastníctva podľa menoslovu znejúce na meno poručiteľa. Výzvu prevzal katastrálny úrad 14. septembra 2005. Pretože odpoveď nebola zaslaná, výzvou z 11. apríla 2006, ktorú prebral katastrálny úrad 13. apríla 2006, bol katastrálny úrad urgovaný o zaslanie žiadaných dokladov s poukázaním na to, že objednávka vybašená nebola napriek tomu, že od jej doručenia katastrálnemu úradu uplynulo viac ako 6 mesiacov. Preto bol katastrálny úrad vyzvaný na zaslanie žiadaných dokladov do 10 dní, aby bolo možné vo veci ďalej konať. Súčasne bol upozornený, že ak nebude správa zaslaná, konanie bude považované za hrubé sťaženie postupu súdneho konania, za ktoré možno uložiť poriadkové opatrenie podľa § 53 ods. 1 OSP formou poriadkovej pokuty do výšky 25 000 Sk.

V občianskom súdnom konaní možno uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto hrubo sťažuje postup konania najmä tým, že sa neustanoví na súd alebo neposlúchne príkaz súdu. Poriadkovú pokutu možno uložiť ktorejkoľvek osobe zúčastnenej na konaní, dokonca aj verejnosti. Uloženie poriadkovú pokutu možno dodatočne aj odpustiť, a to aj po skončení konania, ak to odôvodňuje neskoršie správanie sa toho, komu bola uložená. Výška pokuty závisí od úvahy predsedu senátu vzhľadom na okolnosti a závažnosť rušivého konania, pre ktoré sa pokuta ukladá. Pokuta pripadá štátu, pričom ju možno ukladať aj opakovane.

Podľa § 128 OSP každý je povinný bez zbytočného odkladu na požiadanie súdu písomne oznámiť skutočnosti, ktoré majú

význam pre konanie a rozhodnutie súdu na náhradu vecných nákladov.

Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb (§ 1 OSP). Súd v občianskom súdnom konaní aplikuje pri postupe a vykonaní jednotlivých úkonov Občiansky súdny poriadok, ktorý platí v súdnom konaní a ktorým sa konanie spravuje. V ustanovení § 128 OSP je uvedená povinnosť každého, teda aj toho, kto nie je účastníkom konania, na požiadanie súdu bez zbytočného odkladu oznámiť skutočnosti, ktoré je potrebné pre konanie a rozhodovanie súdu v danom konaní. Každý, kto takto na požiadanie súdu vykoná, má právo na náhradu vecných nákladov.

Tým je daná aj povinnosť katastrálneho úradu súdu (v dedičskom konaní plní postavenie súdu súdny komisár), má povinnosť na výzvu a na požiadanie súdu zaslať žiadané doklady a v prípade, ak to nie je možné, tieto okolnosti súdu oznámiť.

V danom prípade z obsahu spisu nepochybné vyplýva, že prvá požiadavka na zaslanie dokladov bola katastrálnemu úradu doručená 14. septembra 2005 a urgencia 13. apríla 2006, pričom do rozhodnutia súdu, t.j. 12. júna 2006 katastrálny úrad požadovanú správu ani pozitívnu ani negatívnu nezaslal. Z jeho odvolania vyplýva iba to, že nemal záujem spôsobiť prieťahy v dedičskom konaní. Je však nepochybné, že k tomuto prieťahu došlo, a to od septembra 2005 do júla 2006, kedy katastrálny úrad na výzvu, resp. urgenciu súdneho komisára nereagoval, neoznámil ani prekážku, pre ktorú reagovať možné nie je.

Odvolačí súd preto nemal pochybnosti o tom, že uloženie poriadkovej pokuty v danom prípade bolo dôvodné, pretože doba, po ktorú došlo k prieťahom v kona-

ni, bola značne dlhá. Ide o obdobie približne 10 mesiacov, čiže lehotu, v ktorej možno spravodlivo očakávať reakciu katastrálneho úradu, ku ktorej došlo až v júli 2006, t.j. po rozhodnutí napadnutým uznesením o uložení poriadkovej pokuty.

Za daných okolností s prihliadnutím na dobu prieťahu, ktorý nastal v danom konaní, odvolací súd uložení poriadkovú pokutu považuje za primeranú (približne 1 000 Sk za jeden mesiac omeškania).

Preto odvolací súd toto rozhodnutie podľa § 219 OSP ako vecne správne potvrdil s tým, že uložil katastrálnemu úradu poriadkovú pokutu uhradiť, pričom poriadková pokuta pripadá v prospech štátu.

*JUDr. Karol Kovács
notár so sídlom v Šali*

OKIENKO SLOVENSKEJ SPORITELNE, a. s.

Ako sa chrániť pred pokusmi o zneužitie platobnej karty

Platobné karty sa stávajú čoraz bežnejším platobným prostriedkom. Nie vždy si však uvedomujeme, že ich treba chrániť pred krádežou a zneužitím podobne ako hotovosť. Prinášame „desatoro“ na ochranu pred zneužitím platobnej karty:

1. Majte neustále prehľad o svojej karte – tak včas zistíte jej stratu či odcudzenie. Následne bez otáľania telefonicky požiadajte banku o jej zablokovanie.
2. Kartu si hneď po jej prevzatí podpíšte. PIN číslo si zapamätajte. Neuchovávajte ho spolu s kartou.
3. Kartu noste oddelene od osobných dokladov (pri niektorých transakciách si obsluha terminálu vyžiada na kontrolu aj doklad totožnosti držiteľa karty).
4. Pri používaní karty v bankomate si

vždy obzrite bankomat, najmä otvor, do ktorého sa vkladá karta, či na ňom nie je nainštalované cudzie teleso. Zabezpečte si diskretný odstup od ostatných čakajúcich pri bankomate.

5. Pri zadávaní PIN čísla si druhou rukou zakryte klávesnicu, aby ste zabránili jeho odpozorovaniu.
6. Kartu nikomu nepožičiavajte a nikomu neprezrádzajte PIN číslo.
7. Pri platbe treba mať kartu stále pod kontrolou. Odkladajte si doklady z platieb kartou: doklad z registračnej pokladnice a doklad o platbe kartou (v prípade priameho prepojenia terminálu s pokladnicou sú oba na jednom doklade). Pri reklamácii zaúčtovania nesprávnej sumy banka vyžaduje predloženie týchto dokladov.
8. Pravidelne si kontrolujte výpis z účtu a prípadné zistené nezrovnalosti ihneď oznámte banke.
9. S platobnou kartou zaobchádzajte rovnako obozretne ako s hotovosťou.
10. Pri používaní platobnej karty na platby za nákupy cez internet používajte iba bezpečné a overené stránky.

Ako postupovať v prípade, že zistím krádež platobnej karty vydanej Slovenskou sporiteľňou?

V takom prípade okamžite zavolajte na nepretržitú linku Sporotel (0850 111 888, z mobilného telefónu na 0915 111 888, 0910 111 888, zo zahraničia +421 258268111, +421 915 111 888, +421 910 111 888). Číslo na Sporotel odporúčame si uložiť do pamäte mobilného telefónu. Pokiaľ si nepamätáte číslo karty, vašu kartu a vás ako jej držiteľa identifikujeme na základe osobných údajov. Za vydanie náhradnej karty neplatíte žiadny poplatok.

Ako sú karty chránené?

Medzi najbežnejšie spôsoby identifikácie majiteľa karty patria zadanie PIN čísla a podpis držiteľa karty. Obchodník

od vás tiež môže žiadať preukázanie sa osobným dokladom. Ako ochrana pred zneužitím môže slúžiť aj kontrola obrátov (čiže aj používania karty) prostredníctvom SMS správ o transakciách.

**Ako treba postupovať, ak mi z nejakého dôvodu bankomat kartu nevrátil?
Čo robiť, ak sa to stane v zahraničí?**

V prípade zadržania karty bankomatom obsluha bankomatu kartu vyberie a doručí ju vydavateľskej banke. Treba sa obrátiť na pobočku, ktorá vám vedie účet, a požiadať o vrátenie zadržanej karty. Kartu nedostane naspäť iba v prípade jej poškodenia alebo zadržania na podnet banky. Ak dôjde k poškodeniu karty, ktoré ste ako klient nezavinili, bez poplatku dostanete novú platobnú kartu s pôvodnou platnosťou.

Pokiaľ dôjde k zadržaniu platobnej karty v zahraničí, vo väčšine prípadov bankomat vytlačí potvrdenku o zadržaní. Podľa označenia bankomatu treba zistiť, ktorej banke patrí, a následne v najbližšej pobočke danej banky požiadať o vrátenie platobnej karty. Pokiaľ karta nie je blokována, po overení totožnosti vám bude vrátená.

Ak si nie ste istý, či vám bankomat kartu zadržal, pretože bankomat nevydal potvrdenku o zadržaní, odporúčame preventívne kartu telefonicky zablokovať.

Má Slovenská sporiteľňa produkty, ktoré zaručujú zvýšenú bezpečnosť platenia cez internet?

Na platby za tovar a služby prostredníctvom internetu ponúkame pre internetových obchodníkov modul SporoPay, ktorý je nadstavbou služby Internetbanking. Tento modul umožňuje každému klientovi Slovenskej sporiteľne využívajúcemu službu Internetbanking bez akýchkoľvek dodatočných poplatkov zaplatiť za objednaný tovar alebo službu priamo zo stránky internetového obchodníka.

SPOLOČENSKÁ RUBRIKA

V III. štvrtroku 2007 sa životných jubileí dožili a dožívajú títo členovia Notárskej komory Slovenskej republiky:

JUDr. Štefan Štefanko, 55 rokov

JUDr. Anna Máčajová, 50 rokov

JUDr. Ildikó Bory, 45 rokov

JUDr. Oto Koppan, 45 rokov

JUDr. Vladimír Kostovčák, 45 rokov

JUDr. Mária Zimanová, 45 rokov

JUDr. Ingrid Lúčanová, 40 rokov

JUDr. Dagmar Ravluková, 40 rokov

JUDr. Otto Szabó, 40 rokov

Všetkým srdečne blahoželáme, prajeme im veľa zdravia, úspechov v práci aj v osobnom živote.

Prezídium NK SR

VZDELÁVACIA ČINNOSŤ

AKO NA TO?

JUDr. Karel WAWERKA, notár so sídlom v Prahe.